

Werkgroep
Behoud de Peel

jaarverslag 2005

Organisatie

Werkgroep Behoud de Peel (WBdP) werd in 1978 opgericht en is vanaf 1983 een stichting.

Het bestuur van WBdP bestaat uit 13 leden. Daarvan is Wim van Opbergen uit Deurne voorzitter, Erik Theunissen uit Asten secretaris en Harrie van den Berg uit Meijel penningmeester. Naast dit officiële bestuur zijn er nog enkele anderen binnen de Werkgroep actief. Verder krijgt de Werkgroep steun van diverse informanten over ontwikkelingen in ons grote werkgebied en van specialisten op wetenschappelijk en juridisch gebied. En niet te vergeten de onmisbare vrijwilligers die deelnemen aan de werkdagen in de Peel.

Drie leden van de Werkgroep werken full-time, via een ID-baan. De andere leden werken op vrijwillige basis. Ieder lid heeft een of meer eigen taken (zoals ammoniak, beheer, ruimtelijke ordening, landinrichting, etc.). Maandelijks wordt vergaderd om het beleid met elkaar af te stemmen. De 'ID-baners', plus een of meer andere bestuursleden hebben daarnaast een maandelijks werkoverleg.

WBdP heeft een kantoor, gevestigd in het 'Hofke van Marijke', Rembrandt van Rijnstraat 5, te Deurne.

Postadres: Postbus 139, 5750 AC te Deurne. Het telefoonnummer van de Werkgroep is 0493-354411, het faxnummer 0493-354435. We zijn ook per E-mail bereikbaar: WBdP@hetnet.nl

WBdP is aangesloten bij de Brabantse en Limburgse Milieufederatie en werkt regelmatig samen met andere natuur- en milieurorganisaties zoals Stichting Natuur en Milieu, Staatsbosbeheer, Limburgs Landschap, Brabants Landschap en het IVN.

Daarnaast zijn er veel formele en informele contacten met de verschillende overheden: ministeries, de provincies N.-Brabant en Limburg, de elf Peelgemeenten en twee waterschappen.

We hebben zitting in de Landinrichtingscommissie Peelvenen en uitvoeringscommissies daarvan.

Mocht u tijd en zin hebben om actief mee te werken aan het behouden en ontwikkelen van de natuurwaarden in de Peel: de Werkgroep kan best nieuwe vrijwilligers (en stagiaires) gebruiken!

**Stichting
Werkgroep Behoud de Peel**
Postbus 139, 5750 AC Deurne
telefoon 0493-354411
fax 0493-354435
WBdP@hetnet.nl

Financiën

Werkgroep Behoud de Peel is een vrijwilligersorganisatie. Toch ziet u in onze exploitatie van de afgelopen jaren en op onze begroting voor 2006 dat 'loonkosten' verreweg de grootste kostenpost is. Hoe is dat te rijmen? WBdP heeft sinds de jaren negentig enkele vrijwilligers gehad, die (meer dan) full-time voor ons werkten. In de daaropvolgende jaren konden zij deelnemen aan diverse overheidsregelingen, waardoor zij net iets meer verdienden dan het minimumloon. Deze loonsubsidieregelingen worden sinds 2004 echter geleidelijk afgebouwd, waardoor WBdP zelf moet opdraaien voor een deel van de loonkosten. Dit gat in de begroting wordt van jaar tot jaar groter. Door diverse navorderingen en restituties is er niet zo gemakkelijk een lijn in te ontdekken, maar voor 2006 moet WBdP ruim 20 % (=16.000 euro) zelf bijlappen.

Hoe hebben wij dit aangepakt? Door projecten te formuleren op het gebied van ammoniak- en verdrogingsbestrijding en aan te kloppen bij instanties en fondsen op het gebied van natuur en milieu. In 2005 heeft het Wereld Natuur Fonds (ammoniakproject en anti-verdrogingsproject) en het fonds van de Provinciale Milieufederaties (ammoniakproject) ons uit de brand geholpen, zelfs zo goed dat we nog iets hebben overgehouden. Helaas is het Wereld Natuur Fonds gestopt met het bijstaan van dit soort Nederlandse initiatieven, zodat wij voor 2006 opnieuw op zoek moeten naar nieuwe geldbronnen om onze strijd voor het behoud van de Peel te bekostigen. Provincie N.-Brabant had ons in 2004 uit het Fonds 'Leren voor duurzaamheid' subsidie verleend voor ons educatieproject. Dit jaar hebben we aan dat project verder gewerkt. In 2006 zullen we het afronden en er de eindafrekening van ontvangen.

Hoewel binnen de Werkgroep soberheid troef is, maakt een zeer actieve vrijwilligersorganisatie als WBdP ook nog normale exploitatiekosten, in ons geval schommelend tussen 20.000 en 25.000

euro per jaar. De Peelgemeenten verschaffen (bijna allemaal) jaarlijks een zeer bescheiden structurele subsidie. De Provincies Limburg en Brabant hebben wij hiertoe nooit kunnen bewegen.

Wij zijn er trots op en dankbaar voor dat wij een groot gedeelte van de normale exploitatie ontvangen als donaties van onze achterban. Wij hopen dat onze achterban door het lezen van dit jaarverslag ervan overtuigd blijft dat de mensen van WBdP voluit knokken voor het behoud van de Peel en dat die strijd nog steeds noodzakelijk is. U kunt ons steunen door een gift over te maken op **giro 5356520** ten name van stg. Werkgroep Behoud de Peel te Meijel. Om het u gemakkelijk te maken, adresseren wij dit jaarverslag door middel van een acceptgirokaart. Giften aan WBdP worden erkend als giften voor een goed doel en zijn daarom een aftrekpost bij uw belastingaangifte.

Inhoud

Organisatie	—2
Financiën	—2
Werkgroep Behoud de Peel in 2005	—3
Milieuvergunningen en ammoniak	—4
Natuurbeschermingswet en ammoniak	—6
Stiltegebied: verboden voor Peelsafari's!	—7
Antiverdrogingsactie	—8
Reconstructie	—11
Landinrichtingscommissie Peelvenen	—12
Ruimtelijke beleid van de provincies	—15
Ruimtelijk beleid van de Peel-gemeenten	—16
Peelwerk	—20
Voorlichting en Educatie	—21
Weidevogels rond de Groote Peel	—22
Jacht	—23

Werkgroep Behoud de Peel in 2005

In 2005 was de Werkgroep weer intensief bezig met veel verschillende acties voor het behoud en de bescherming van de Peel. In dit overzicht doen we een kleine greep daaruit.

Op het gebied van ammoniak gaf de Raad van State ons gelijk dat de gemeentes de Europese IPPC-richtlijn moeten naleven. Ook wanneer een bedrijf emissie-arme stalsystemen toepast, moet er getoetst worden of er geen schade aan de natuur wordt toegebracht. De Raad van State was het ook met ons eens dat de stelling van de Nederlandse overheid onjuist is dat alleen buiten een afstand van 250 m van de EHS aan die IPPC-richtlijn getoetst hoeft te worden. Logisch ook natuurlijk: op korte afstand van de natuur is de kans dat je schade aanricht immers groter dan op grotere afstand. Vreemd dat er een Werkgroep Behoud de Peel moet bestaan om daar op te wijzen!

Het met terreinwagens vol toeristen gaan crossen over de mooie, stille zandwegen langs en zelfs door de Peel -de Peelsafari- werd verboden.

Rond de Mariapeel werden stuwen geplaatst die in de landbouwgronden de waterstand moeten gaan verhogen om het verdrogende effect van de beregeningen en drainages tegen te gaan. Rond de Grootte Peel en de Peelrestanten ten zuiden van de Noordervaart gaat begin 2006 hetzelfde gebeuren.

Via de Landinrichting Peelvenen is er op de grens van de voormalige landbouwenclave van 'de Ankers' in de Mariapeel een dijk gebouwd, die het mogelijk moet maken om deze gronden te vernatten. Dan moeten echter eerst de gronden van Krekels aan de overkant -de inhammen in de Deurnese Peel- worden aangekocht en dat is nog steeds niet gebeurd.

De Snoertsebaan werd verbreed en veel drukker dan voorheen. Door onze inbreng

werd het wegdek voorzien van een speciaal geluidsarm asfalt, waardoor de geluidshinder in de Deurnese Peel, waar de weg pal naast loopt, niet groter zal worden.

Voor deze resultaten en nog veel meer zaken die u in dit jaarverslag kunt lezen zijn onze werkgroepleden, plus enkele andere vrijwilligers dag in dag uit in touw. Honderden milieuvergunningen en vergunningen voor o.a. beregeningen worden beoordeeld. Streekplannen, bestemmingsplannen, bouwvergunningen etc. worden uitgeplozen. Vele uren worden gestoken in vergaderingen van de landinrichting en diverse andere vormen van overleg. Voor het grootste deel is dit werk wat eigenlijk de overheid zelf zou moeten doen, maar wat gewoon niet gebeurt! Daarnaast maken we nog tijd voor het werken in de Peel en het geven van voorlichting en educatie, wat gelukkig erg leuk is.

Wim van Opbergen, voorzitter

Milieuvergunningen en ammoniak

Als sinds vele jaren doet Werkgroep Behoud de Peel wat zij kan om de depositie (neerslag) van ammoniak, veroorzaakt door de talrijke intensieve veehouderijbedrijven in de Peel, binnen de perken te houden. Dat is hard nodig omdat die ammoniakdepositie op de Peel (en de andere natuurgebieden in de regio) nog steeds veel te hoog is. De zeldzame veenplanten zijn van oorsprong gewend aan een extreem voedselarm milieu en groeien dus langzaam. Door de te hoge stikstofneerslag (ammoniak bestaat voor het grootste deel uit stikstof) worden ze overwoekerd door algemene planten zoals grassen en bomen, die veel sneller groeien.

Volgens rapporten van het R.I.V.M. en Alterra / TNO zal ook in 2010 in vrijwel alle natuurgebieden in Nederland de 'kritische depositie' voor wat betreft ammoniak nog worden overschreden. 'Kritische depositie' betekent de maximale neerslag die de natuur kan verdragen. In de Peel is deze overschrijding nog steeds fors. En dat terwijl in die voorspelling voor 2010 al rekening gehouden is met toekomstige regelgeving dat de stallen emissie-arm moeten worden en met de aanname dat het aantal dieren zal afnemen door de marktontwikkeling!

Wat doen we?

Het samenwerkingsproject met de Stichting Natuur en Milieu en de Gelderse Milieufederatie (GMF), dat in 2004 is gestart, werd voortgezet. Het houdt in dat we bij de door gemeentes aan veehouderijbedrijven verleende milieuvergunningen voor wat betreft ammoniak nagaan of ze voldoen aan de wet- en regelgeving. De GMF controleert de vergunningen rond o.a. de Veluwe; WBdP heeft alle (!) milieuvergunningen beoordeeld die de Peelgemeentes in ons werkgebied (zie de tabel op de volgende pagina) verleenden.

Met de Nederlandse regelgeving kunnen we niet veel. Ondanks het feit dat de depositie van ammoniak in de natuur nog steeds vele keren te hoog is, is de Nederlandse regelgeving de laatste jaren juist flink versoepeld, in het voordeel van de veehouderij en in het nadeel van de natuur. De Wet ammoniak en veehouderij en de reconstructieplannen laten vrijwel overal groei van de ammoniakemissie toe.

Europese richtlijnen

Vanwege dit slappe Nederlandse beleid zijn

de natuurgebieden voor hun voortbestaan en herstel steeds meer aangewezen op handhaving van de Europese regelgeving. Voor wat betreft ammoniak zijn voor ons daarvan de IPPC-richtlijn (Integrated Pollution Prevention and Control) en de Habitatrichtlijn (die via de Nederlandse Natuurbeschermingswet haar toepassing krijgt) het belangrijkste.

De IPPC-richtlijn stelt o.a. dat bij grote intensieve veehouderijbedrijven (meer dan 2000 plaatsen voor vleesvarkens, 40.000 stuks pluimvee of 750 zeugen) de beste technieken moeten worden toegepast en dat geen 'belangrijke verontreiniging' mag worden veroorzaakt. Volgens de Habitatrichtlijn mag geen significant effect worden veroorzaakt.

IPPC-richtlijn en 'belangrijke verontreiniging'

We hebben ons bij het beoordelen van de milieuvergunningen vooral gericht op die 'belangrijke verontreiniging' uit de IPPC-richtlijn. In de richtlijn staat dat begrip niet gespecificeerd. WBdP en de GMF proberen met procedures duidelijkheid te krijgen over wanneer van die belangrijke verontreiniging al of niet sprake is.

Eigenlijk is het ons inziens zo dat elke toename van de ammoniak-uitstoot als belangrijke verontreiniging te beschouwen valt, omdat de natuurgebieden in de Peel-regio al veel te zwaar belast zijn (de zgn. 'achtergronddepositie', de neerslag van ammoniak veroorzaakt door alle bedrijven uit de regio tezamen, is voor de Peel zo'n 5 tot 10 keer te hoog). Dat zou echter enorm veel procedures inhouden. Aan het begin van ons samenwerkingsproject waren er ook nog geen uitspraken van de Raad van State die over het begrip enige duidelijkheid gaven. Voorlopig stellen wij daarom dat van belangrijke verontreiniging sprake is wanneer de neerslag van ammoniak, afkomstig van een veehouderijbedrijf, op de rand van een EHS-natuurgebied meer is dan 15 mol/ha/j (1 mol ammoniak is 17 gram). Wij hanteren deze grens omdat die ook al jarenlang door het ministerie bij de Natuurbeschermingswet wordt gehanteerd. Wanneer de depositie boven 15 mol toeneemt wordt bezwaar gemaakt.

We hebben in het samenwerkingsverband wel afgesproken dat we een strenger beleid gaan voeren (als de jurisprudentie dat toelaat) wanneer de achtergronddepositie in de Peel toeneemt of niet verder daalt.

Waar ijveren we nog meer voor?

Volgens ons is het zo dat de IPPC-richtlijn de verplichting inhoudt om het aantal varkens, zeugen en kippen bij elkaar op te tellen. De gemeentes stellen dat dit niet hoeft. Het is ons inziens echter onlogisch om dit optellen niet te doen. Een bedrijf met 2001 varkens zou dan wel onder de richtlijn vallen en een bedrijf met 2000 varkens en 750 zeugen en 40.000 kippen niet. Zo'n laatste bedrijf veroorzaakt in het algemeen uiteraard veel meer verontreiniging. Voorbeeld: een bedrijf met 1500 varkens (75 % van 2000) en 400 zeugen (53 % van 750) valt o.i. onder de IPPC-richtlijn (samen 128 % van de normwaarden). Hierover kwam dit jaar nog geen uitspraak van de Raad van State.

We stellen dat de gemeentes zelf de toetsing aan de Habitatrichtlijn moeten uitvoeren, wanneer er voor de uitbreiding nog geen vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet is verleend. Wij vinden dit belangrijk, omdat er anders situaties kunnen ontstaan waarbij de milieuvergunning (en bouwvergunning) verleend wordt, terwijl daar vervolgens vanwege de Natuurbeschermingswet en/of Habitatrichtlijn geen gebruik van gemaakt mag worden. Wanneer er dan al stallen zijn vergroot of bijgebouwd, dan moet hiertegen achteraf handhavend opgetreden worden. Dat kan beter voorkomen worden. In deze kwestie kwam het nog niet tot het een uitspraak van de Raad van State.

Saldering

Om het aantal procedures te beperken heeft WBdP net als bij de Natuurbeschermingswet een 'salderingsmethode' geïntroduceerd: we maken geen bezwaar tegen uitbreidingen tot een bepaalde directe depositie op de rand van de natuur, op voorwaarde dat er elders in ons werkgebied minstens evenveel ammoniakuitstoot blijvend wegvalt d.m.v. het intrekken van een vergunning.

Beleid van gemeentes

De Peelgemeentes tellen varkens, zeugen en kippen i.h.k.v. de IPPC-richtlijn niet bij elkaar op.

Bij de IPPC-richtlijn stellen de gemeentes dat niet getoetst hoeft te worden aan belangrijke verontreiniging wanneer de best beschikbare technieken (stalsystemen met zo min mogelijk emissie per dier) worden toegepast. Dit ondanks het feit dat de ammoniakuitstoot ook met die technieken

vaak fors toeneemt.

Gemeente Helden stelt dat vergunning verleend kan worden zolang de directe depositie van een bedrijf op de rand van een natuurgebied onder de 600 mol/ha/j blijft.

Alle gemeentes stellen dat binnen 250 m van de EHS niet aan de IPPC-richtlijn getoetst hoeft te worden.

Bij de Habitatrictlijn weigert gemeente Asten elke uitbreiding binnen 3 km. De andere gemeentes laten uitbreidingen gewoon toe, omdat volgens hen de achtergronddepositie toch al te hoog is (dit zou er op neer komen dat hoe hoger de vervuiling al is, des te meer er bij mag komen)!

Nederweert stelt dat het oostelijk deel van het Habitatrictlijngebied het Weerterbos niet gevoelig is voor ammoniak. Ons inziend is dit wel het geval.

Beoordeelde zaken

We hebben dit jaar 273 ontwerp milieuvergunningen beoordeeld, plus nog een aantal meldingen. Daarnaast zijn alle definitieve vergunningen gecontroleerd op wijzigingen t.o.v. het ontwerp.

Van de 273 beoordeelde vergunningen vallen 88 bedrijven onder de IPPC-richtlijn (meer dan 2000 vleesvarkens-, 750 zeugen- of 40.000 pluimveeplaatsen). Dit is een stuk meer dan in 2004. Nog eens 13 bedrijven vallen er onder wanneer -zoals wij doen- de plaatsen voor varkens, zeugen en kippen bij elkaar opgeteld worden.

Procedures

De beoordelingen leidden tot enkele tientallen procedures (die ook betrekking kunnen hebben op zaken van 2004):

Bedenkingen (bezwaren): 27 (waarvan 19 i.h.k.v. de IPPC-richtlijn, 4 i.h.k.v. de IPPC- plus de Habitatrictlijn en 4 i.h.k.v. de Habitatrictlijn)

Beroepen: 7 (waarvan 1 niet ontvanke-lijk omdat het griffierecht niet betaald was)

Alle zeven in 2005 ingediende beroepen hebben betrekking op depositie-toenames boven 15 mol/ha/j. Zoals hierboven gesteld zijn wij van mening dat de vergunning volgens de IPPC-richtlijn dan niet verleend mag worden, omdat dan belangrijke verontreiniging optreedt.

Twee van de beroepen zijn tevens ingediend omdat de gemeente de diercategorieën niet bij elkaar optelde.

Eén beroep was tevens omdat de gemeente stelde dat binnen 250 m niet aan de IPPC-richtlijn getoetst hoeft te worden.

Opgelost (kan ook betrekking hebben op zaken van 2004):

Salderingen (geen bedenking of beroep vereist omdat elders vergunning werd ingetrokken): 9

Bedenking ingetrokken na saldering: 4

Beroep ingetrokken na saldering: 1

Vergunningsaanvraag door agrariër ingetrokken na onze bedenking: 2

Vergunningsaanvraag gewijzigd na bedenking (geen toename van emissie meer): 4

Uitspraken van de Raad van State

In twee van onze beroepen heeft de Raad van State dit jaar uitspraak gedaan. We werden in het gelijk gesteld.

Een beschikking van gemeente Venray werd vernietigd. Volgens de gemeente hoefde binnen 250 m van de EHS niet aan de IPPC-richtlijn te worden getoetst, omdat de Wet ammoniak en veehouderij daar al in zou voorzien. Wij hadden gesteld dat dit wel moest. Het zou o.i. vreemd zijn als dit niet zou hoeven, want op korte afstand is de kans op belangrijke verontreiniging uiteraard groter. De Raad van State gaf ons daarin gelijk. De gemeente had ook gesteld dat van belangrijke verontreiniging geen sprake kon zijn, omdat in de stallen de beste technieken werden toegepast. Wij hadden beroep ingesteld, omdat ondanks die technieken de uitstoot (en daarmee de neerslag van ammoniak op de natuur) toch toenam. Ook daarin stelde de Raad van State ons in het gelijk. Volgens de Raad was de toename van de ammoniakemissie (+ 3588 kg/j) en ammoniakdepositie (van

2755 naar 5554 mol/ha/j) als belangrijke verontreiniging aan te merken. De Raad stelde dat dit mede het geval was, gelet op de al zeer hoge achtergronddepositie en ondanks het feit dat op het bedrijf de best beschikbare technieken waren toegepast. Verder stelde de Raad van State dat de IPPC-richtlijn geen afweging tussen milieu en dierenwelzijn mogelijk maakt (in dit geval werd van een stalsysteem gebruik gemaakt wat voor het welzijn van de dieren beter was, maar veel meer ammoniakuitstoot veroorzaakte).

Ook een beschikking van gemeente Helden werd vernietigd, eveneens ondanks het feit dat de beste technieken waren toegepast. De gemeente had gesteld dat de vergunning verleend kon worden, omdat de directe depositie van ammoniak op het dichtstbijzijnde natuurgebied lager bleef dan 600 mol/ha/j (in dit geval ging die depositie van 205 naar 287 mol). De Raad van State gaf de gemeente hierin geen gelijk. Er kan volgens de Raad niet worden volstaan met de berekening van de depositie op alleen het dichtstbijzijnde gebied. Er dient tevens rekening gehouden te worden met de achtergronddepositie, de te verwachten ontwikkelingen met betrekking tot de bescherming van het milieu en de depositie van andere veehouderijen op het kwetsbare gebied.

Deze uitspraken van de Raad van State waren voor ons en onze partners in het ammoniakproject een belangrijke steun in de rug!

Overzicht per gemeente

(Van Someren bekijken we alleen de vergunningen binnen 3 km van de Grootte Peel. Van de drie nieuwe gemeentes Gemert-Bakel, Heythuysen en Horst aan de Maas nemen we alleen het oorspronkelijke Bakel, resp. Heythuysen en Horst)

	Vergunningen	Bedenkingen	Beroepen	Opgelost
Asten	27	2	1	3
Deurne	57	2	1	1
Gemert-Bakel	26	4	2	1
Helden	25	3	2	2
Heythuysen	7	-	-	-
Horst a/d Maas	10	1	-	3
Meijel	11	-	-	1
Nederweert	35	4	-	3
Sevenum	6	2	-	1
Someren	1	-	-	-
Venray	68	9	1	5
TOTAAL	273	27	7	20

Natuurbeschermingswet en ammoniak

De Peelgebieden Deurnese Peel, Mariapeel, Grauwveen, Groote Peel en Sarsven/de Banen zijn een beschermd (of staats-) natuurmonument. Daarop is de Natuurbeschermingswet (Nb-wet) van toepassing. Volgens die wet mogen zonder vergunning binnen, maar ook buiten het natuurmonument geen activiteiten worden verricht die mogelijk schadelijk zijn. Sinds oktober 2005 is deze wet vernieuwd. De toets die vereist is in het kader van de Europese Habitatrichtlijn wordt voortaan via de Nb-wet gedaan.

Aangezien toename van ammoniak uit veehouderijbedrijven een schadelijk effect heeft (zie 'Milieuvergunningen en ammoniak' op pagina 4 en 5), beoordelen wij wanneer gemeentes milieuvergunningen verlenen of er ook de vergunningplicht bestaat i.h.k.v. de Nb-wet. Vanaf 1 oktober is de provincie het bevoegd gezag (voorheen was dat het ministerie van LNV).

Voor deze wet hanteerde WBdP in 2005 (net als LNV en Gedeputeerde Staten) een stand-still wanneer de directe depositie op de rand van het natuurmonument meer is dan 15 mol/ha/j. We bieden daarbij de mogelijkheid tot salderen tot een bovengrens van 300 mol depositie op het natuurmonument. Bij salderen wordt de depositietoename gecompenseerd doordat elders een vergunning

wordt ingetrokken, waardoor er minstens evenveel depositie op het betreffende (of op een ander) Peel-natuurmonument komt te vervallen.

Procedures (kunnen ook betrekking hebben op zaken van 2004):

We hebben 14 keer de vergunningplicht Nb-wet gemeld bij G.S. n.a.v. een uitbreiding boven 15 mol die we signaleerden bij een door een gemeente verleende milieuvergunning.

We gaven 14 keer onze zienswijze omtrent een aangevraagde Nb-wetvergunning.

We maakten 4 bezwaren tegen door LNV verleende vergunningen.

We stelden 3 keer beroep in bij Raad van State tegen door LNV verleende vergunningen.

Eén keer was dit omdat LNV -tegen haar eigen beleid in- vergunning verleende voor een toename boven 15 mol.

Het tweede beroep was omdat de saldering ons inziens onvoldoende was. Het ging om een vrij grote uitbreiding op wat grotere afstand van het natuurmonument. Ter compensatie werd elders op heel korte afstand van het gebied een heel kleine intrekking gedaan. LNV keek daarbij alleen naar de depositie op de rand van het gebied. Dan viel er evenveel depositie weg als er bijkwam. In het gebied zelf pakte deze ruil echter heel ongun-

stig uit. De kleine intrekking had op korte afstand vanaf de rand al snel geen effect meer, terwijl de grotere uitbreiding veel verder in het gebied extra ammoniak deponeerde. Wij stelden ons uiteraard op het standpunt dat het effect in het gebied zelf belangrijker is dan het effect alleen op de rand!

Het derde beroep was omdat LNV de vergunning verleende voordat de saldering rond was. LNV stelde dat de intrekking achteraf gemeld kon worden aan G.S.. Wij stelden dat wij daarbij dan buiten spel gezet zouden worden. Wanneer de intrekking onvoldoende zou zijn, zouden wij geen bezwaar meer kunnen maken.

Oplossingen (kunnen ook betrekking hebben op zaken van 2004):

4 keer is afdoende gesaldeerd (geen bezwaar of beroep nodig).

1 bezwaar is gegrond verklaard door LNV.

4 vergunningen zijn door LNV geheel of gedeeltelijk geweigerd (geen beroep nodig).

1 verzoek om handhaving is afgehandeld, omdat een nieuwe milieuvergunning is gevraagd en verleend waarbij depositie niet meer toeneemt.

1 verzoek om handhaving is afgehandeld, omdat een nieuwe Nb-wetvergunning is gevraagd en verleend waarbij depositie niet meer toeneemt.

1 melding vergunningplicht hebben we ingetrokken, omdat de aanvraag voor de milieuvergunning werd ingetrokken.

1 aanvraag voor een Nb-wetvergunning werd ingetrokken.

1 besluit werd door LNV herzien. N.a.v. ons beroep werd de uitbreiding boven 15 mol alsnog geweigerd.

Uitspraak Raad van State

In 2005 werd er door de RvS uitspraak gedaan in één van de door ons ingediende beroepen. De beschikking van LNV werd vernietigd. Dit was het hierboven bij de beroepen beschreven geval waarbij LNV stelde dat de intrekking pas achteraf gemeld hoefde te worden aan G.S..

De RvS stelde dat de saldering van tevoren gebeurd dient te zijn, alvorens de vergunning mag worden verleend!

De beginnende veenmosgroei kan zich alleen ontwikkelen tot een soortenrijk hoogveenlandschap als de ammoniakneerslag fors minder wordt.

Stiltegebied: verboden voor Peelsafari's!

Een zaak die letterlijk en figuurlijk veel stof deed opwaaien was de Peelsafari. Met colonnes van wel 5 jeeps tegelijk kon je ze het afgelopen jaar door de Peel zien raggen. 'Terug naar de natuur', lekker raggen, het ruige harde moeras in, lees je in hun advertenties. Zonder aarzelen ging men, zelfs 's nachts, het officiële stiltegebied in, want van het bestaan daarvan hadden de organisatoren nog nooit gehoord.

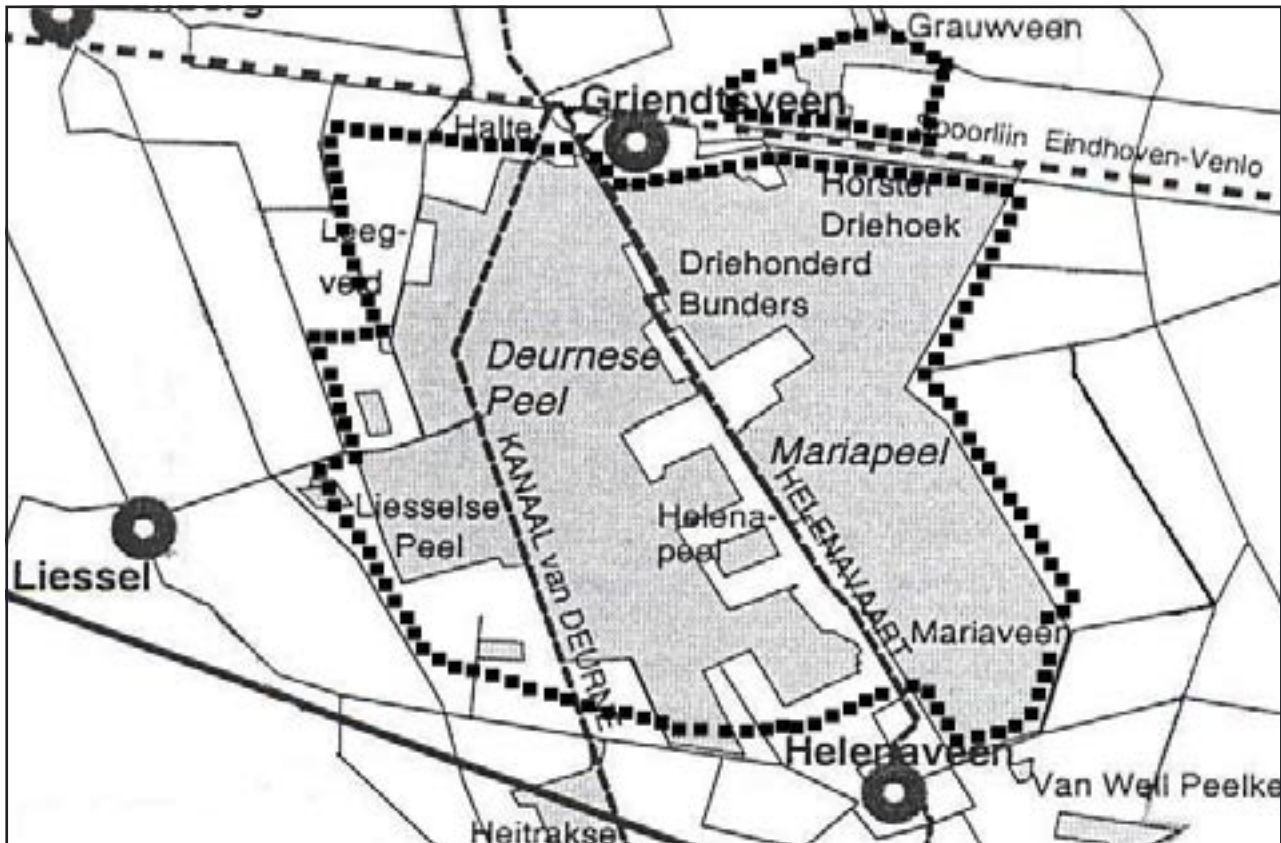
Rust en stilte vinden we belangrijke waarden van de Peel, en die werden hier met terreinbanden getreden. We aarzelden niet een en ander aan alle betrokken instanties te melden en die om actie te vragen. De eerste die reageerde was Waterschap Peel en Maasvallei, die de organisatie uitdrukkelijk de toegang tot het werkpad tussen Griendtsveen en de Heidse Peel verbod.

De gemeente Deurne gaf aan de bedoeling te hebben enkele van de betrokken paden nog dit jaar voor gemotoriseerd verkeer af te sluiten. De provincie Brabant eiste dat de organisatie haar routes zou aanpassen aan de grenzen van het stiltegebied. Toen dat niet gebeurde, stuurde de provincie ze een brief waarin men ten overvloede de ligging van de stiltegebieden aangaf en de Peelsafari daarin uitdrukkelijk de toegang verbod.

Een kaart van het stiltegebied ziet u hieronder. Alle wegen en paden daarbinnen zijn voor Peelsafari's verboden toegang. Mocht het voorkomen dat de organisatie een keer vergeet op de kaart te kijken, laat u het ons dan weten op wbdp@hetnet.nl en stuur zo mogelijk een digitale foto mee. Wij zullen dan onverwijld zorgen dat znodig gepaste actie wordt ondernemen.

Op alle wegen binnen dit stiltegebied is voor de Peelsafari's de toegang verboden.

Antiverdrogingsactie

Uit onderzoeken is gebleken dat in opeenvolgende droge jaren door het beregenen uit grondwater in de landbouwgronden rond de Peel de waterstand in de Peel tot wel 30 cm kan dalen. Geen wonder dus dat WBdP veel tijd besteedt aan de totstandkoming van waterherstelmaatregelen.

Mariapeel en Grauwveen

In de twee voorgaande jaarverslagen melden wij al dat WBdP rond de Limburgse Peelnatuurmonumenten een handhavingsactie begonnen was tegen beregelingen uit grondwater waarvoor geen vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet (Nb-wet) was verstrekt.

Dat leidde er toe dat voor de Mariapeel en het Grauwveen overeengekomen werd dat voor beregelingen (en voor drainages) die aanwezig waren vóór 1-1-2001 een vergunning in het kader van de Nb-wet verleend kon worden. Dit op voorwaarde dat in de sloten binnen de 2 kilometer brede beïnvloedingszone rondom de Peel stuwen worden geplaatst. Daarmee moet de waterstand worden verhoogd tot een stand van -100 cm ten opzichte van het maaiveld in de winter, resp. -50 cm in de zomer. D.m.v. van deze waterconservering in de landbouwgronden wordt de waterstand ook in de Peel verhoogd. Het negatieve effect van de beregelingen wordt daarmee volgens een modelonderzoek in gemiddelde zomers gecompenseerd.

Afgesproken werd dat bestaande percelen met tuinbouwgewassen, zoals asperges, dieper ontwaterd mogen worden. In ruil daarvoor wordt op percelen met grasland een hoger stuwpeil (-80/-30) gehanteerd. De hoeveelheid grasland werd echter niet vastgelegd.

De vergunning wordt tijdelijk verleend, tot 1-1-2008. Daarna wordt bekeken of deze maatregelen voldoende zijn om te voldoen aan de eisen van de Habitatrichtlijn. Dit hangt ook af van de oppervlakte die vastgelegd kan worden voor de hogere peilen die vereist zijn om de lagere peilen van de tuinbouwgewassen te compenseren.

Bij vergunningverlening krijgen de agrariers stuwen toegewezen en dienen vervolgens het voorgeschreven stuwbeheer uit te voeren. Rond de Mariapeel waren als gevolg van een eerdere actie de meeste van de in totaal ongeveer 170 te plaatsen stuwen al aanwezig; een dertigtal zijn er in het afgelopen jaar bijgeplaatst (enkele moeten nog geplaatst worden).

In 2004 kregen we de eerste aanvragen

voor een Nb-wetvergunning al binnen; in 2005 werden dat er heel wat meer.

Limburgs deel van Groote Peel en Peelrestanten ten zuiden van de Noordervaart

Net als voor Mariapeel/Grauwveen werd in 2005 ook voor het Limburgse deel van de Groote Peel en Sarsven/de Banen plus omgeving een plan opgesteld om de verdroging aan te pakken: het 'Plan van aanpak verdrogingsbestrijding'. Onze Werkgroep was hierbij betrokken.

De basis van de maatregelen is dezelfde als bij de Mariapeel: een stuwpeil in de sloten van -100 cm t.o.v. maaiveld in de winter en -50 cm in de zomer. Voor deze Peelgebieden wees het hydrologisch onderzoek echter uit dat dit niet voldoende was om de verdroging te compenseren. Daarom is er aan toegevoegd dat overal in de nog niet verworven nieuwe natuur, plus in de 'beheersgebieden' een peil ingesteld wordt van -80, resp. -30 cm. Bij de Groote Peel maakt het wateraanvoerplan onderdeel uit van de maatregelen.

Afgesproken is dat de stuwpeilen van -100/-50 in heel het projectgebied worden uitgevoerd, dus niet alleen in de bufferzone rond het natuurmonument Sarsven/de Banen. Overal in het landbouwgebied wordt de waterstand verhoogd, zodat ook de Peelrestanten de Zoom, Groote Moost en Kleine Moost daarvan profiteren.

Verder is afgesproken dat de Rietbeek, die pal langs de oostkant van de Banen loopt, zal worden verplaatst naar het oosten toe. Dit om te voorkomen dat voedsel- en kalkrijk Maaswater, dat door deze beek wordt aangevoerd, in het natuurgebied doordringt en ook om het mogelijk te maken dat het gebied de Banen in de nabije toekomst naar het oosten toe wordt uitgebreid. Dit via aankoop van de EHS-gronden die daar aangewezen zijn.

Het Sarsven wordt nu nog gevoed met Maaswater. Alles zal in het werk gesteld worden om deze aanvoer stop te zetten, zodat de natuurwaarden in dat gebied op den duur verhoogd kunnen worden.

De Vissensteert, de beek ten zuiden van de Banen en het Vlakwater, zorgt voor de ontwatering van de daar laaggelegen landbouwgronden. Als gevolg daarvan is de ontwatering verder oostwaarts erg diep en wordt o.a. het Peelrestant de Zoom flink gedraineerd. De waterstand in de Vissensteert zal zo veel mogelijk worden verhoogd. Op welke manier wordt op dit moment onderzocht.

Het waterpeil in de Peelrestanten Groote

Moost en Kleine Moost zal worden verhoogd, d.m.v. het verhogen van de waterstand in een beek en het omleiden van een andere beek.

De stuwpeilen moeten uiterlijk 31-5-2006 zijn ingesteld. Wanneer dit niet is gebeurd heeft dit gevolgen voor de Nb-wetvergunning voor de beregelingen en drainages. De overige maatregelen, zoals het omleiden van en het verhogen van de waterstand in de beken, krijgen de tijd tot 2008.

Net als rond de Mariapeel werd afgesproken dat voor de beregelingen en drainages die aanwezig waren vóór 1-1-2001 een Nb-wetvergunning verkregen kan worden, op voorwaarde dat het Plan van aanpak verdroging uitgevoerd wordt. De vergunningen worden ook hier tijdelijk verleend, tot 1-1-2008.

Zienschijzen, verleende vergunningen en bezwaren Nb-wet in Limburg

In 2005 ontvingen wij van G.S. van Limburg maar liefst 199 besluiten voor een tijdelijke vergunning Natuurbeschermingswet onder voorwaarden, welke door ons allemaal beoordeeld zijn. Ook zijn er dit jaar dertien brieven met het verzoek om handhaving verstuurd en een 150-tal zienschijzen op vergunningaanvragen. Het was een heel karwei!

In totaal zijn er het afgelopen jaar 12 bezwaren tegen een van rechtswege verlening van een definitieve vergunning uitgegaan (in de Natuurbeschermingswet wordt een vergunning geacht verleend te zijn indien er binnen de termijn geen besluit is genomen). Daarbij maakten we bezwaar tegen het feit dat in deze gevallen geen passende beoordeling had plaatsgevonden, dat het geen tijdelijke vergunning was en dat er geen voorwaarden (hogere stuwpeilen) aan de vergunning waren verbonden. N.a.v. onze bezwaren zijn er vier aanvragen ingetrokken en is een reguliere vergunning aangevraagd. In zes gevallen werd het bezwaar gegrond verklaard en de vergunning vernietigd. In twee gevallen loopt de procedure nog.

Verder is er 18 keer bezwaar gemaakt tegen een normaal besluit tot verlening van een vergunning. Er werd bezwaar gemaakt vanwege: het vergunnen van beregeningsputten en drainages van na 1-1-2001, uitbreiding met extra pompen of grotere pompcapaciteit, het willekeurig hanteren van verschillende breedtes van de bufferzone rond de Deurnese Peel, het verlenen van een vergunning terwijl de aanvrager niet akkoord was gegaan met de vergunningsvoorwaarden en het anders dan aangevraagd verlenen van een vergunning (bijv. voor een pompcapaci-

Op dit kaartje staan alle bij de provincie Limburg bekende beregeningsputten ingetekend. Tevens is door de provincie aangegeven wat zij de belangrijke natuurgebieden vindt, de zogenoemde prioritaire en kansrijke gebieden (zwart). Daaromheen zijn (in grijs) de door de provincie gehanteerde bufferzones getekend.

teit van 60 m³ per uur, terwijl maar 10 m³ werd gevraagd). Daarvan zijn er drie bezwaren ingetrokken nadat aan ons bezwaar tegemoet was gekomen. Twee bezwaren zijn ingetrokken nadat er aanvullende informatie werd aangeleverd, welke aannemelijk maakte dat het een bestaande situatie van vóór 2001 betrof. Eén bezwaar werd gegrond verklaard (zie voorbeeld hier onder). Op de rest van de bezwaren is nog niet beslist.

We hoefden dus gezien het grote aantal (199) vergunningen niet vaak bezwaar te maken, maar soms werd er door de provincie Limburg vergunning verleend voor zaken die o.i. niet afgesproken zijn, omdat het uitbreidingen zijn t.o.v. de situatie van vóór 2001. Eén voorbeeld: een bedrijf kon voor een bestaande put van vóór 2001 een vergunning krijgen. Na 2001 was een vervangende put geslagen. In het besluit werd voor die nieuwe put vergunning verleend en werd aangegeven dat de oude put ook gebruikt mocht blijven

worden. De oude put zou dan niet meer vergunningplichtig zijn. Volgens de provincie kon dat als een stand-still-situatie worden beschouwd. Ons bezwaar dat er op deze manier geen sprake is van een vervanging, maar van een uitbreiding is door het ministerie gegrond verklaard en de beschikking is vernietigd.

Staatsbosbeheer neemt de zienswijzen en bezwaarschriften van onze Werkgroep over. Verder is de Werkgroep in de meeste gevallen gemachtigd om Staatsbosbeheer te vertegenwoordigen op de hoorzittingen over de bezwaren bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Door de aanvragers zelf werd ook bezwaar gemaakt, in 7 gevallen, waarvan in drie gevallen terecht. Er waren verkeerde voorschriften bijgevoegd. De andere vier bezwaren werden ongegrond verklaard.

Van de 195 agrariërs die een aanvraag voor een vergunning Natuurbeschermingswet

hebben ingediend, gingen er in eerste instantie 173 akkoord met de afgesproken waterconservering. Na het bezwaar van de Werkgroep en Staatsbosbeheer zijn nog een vijftiental agrariërs akkoord gegaan. Enkel en hebben hun aanvraag ingetrokken en een tiental agrariërs hebben geen vergunning gekregen.

Vergunningssituatie in Limburg zeer onduidelijk vastgelegd

In onze meest recente bezwaren leggen wij de nadruk op het feit dat er in Limburg geen eenduidige registratie van de beregeningsputten plaatsvindt. Bij beregeningen wordt vergunning verleend voor pompen (met een bepaalde capaciteit) en de bijbehorende putten waar het water uit opgepompt wordt. De eerste put, behorende bij een pomp, wordt dan meestal put 1.1 genoemd. De tweede put bij die pomp heet 1.2. De eerste put van een tweede pomp heet 2.1, etc. Zo zijn er in

Beregeningsputten in de omgeving van de Peelgebieden, zoals deze bij Helenaveen, pompen in het zomerhalfjaar grote hoeveelheden water weg uit de ondergrond en dragen daarmee bij aan de verdroging van het natuurgebied.

heel de provincie minstens 2900 putten die put 1.1 heten, 1.2, 2.1, etc. Wat het nog veel onoverzichtelijker maakt is dat bij een volgende vergunning dezelfde put opeens een ander nummer kan krijgen!

Belangrijk probleem is ook dat de vergunningen door de provincie Limburg aan personen verleend worden en niet voor de beregeningsputten op zich. Bij een veehouderijbedrijf wordt altijd vergunning verleend voor de locatie van het bedrijf. Probleem bij de beregeningen is dat de percelen vaak tijdelijk aan iemand anders in gebruik worden gegeven. Die tijdelijke gebruikers vragen dan soms ook een vergunning aan voor dezelfde putten. Zo kan het voorkomen dat voor dezelfde put aan meerdere personen vergunning wordt verleend! Zie er dan later nog maar eens wijs uit te worden. De gebruikers willen vaak hun eigen pomp meenemen, wat natuurlijk snel tot meer gebruik kan leiden. Dat maakt de vergunningverlening -en het beoordelen daarvan- vaak erg ingewikkeld. Het bemoeilijkt de handhaving ook zeer.

Doordat er geen eenduidige registratie van putten met een uniek nummer voor elke put is, is het niet altijd duidelijk voor welke putten vergunning is verleend. Vaak valt het te achterhalen wanneer van de putten de Amersfoortcoördinaten zijn vermeld. In gevallen waar deze gegevens ontbreken of niet duidelijk zijn, lukt dit niet.

Zo was er een bedrijf waarvan de gevraagde vergunning in april gedeeltelijk werd geweigerd. Vervolgens werd in oktober een nieuwe vergunning afgegeven waarin wél vergunning voor een uitbreiding werd verleend. Wij maakten daar bezwaar tegen. Bij de

tweede aanvraag hadden de desbetreffende putten wel andere putnummers maar lagen op dezelfde Amersfoortcoördinaten. Dat er twee verschillende putten op één vierkante meter zouden kunnen liggen, leek ons toch wel erg sterk. Het bleken dezelfde putten te zijn die in april geweigerd waren, maar door deze van andere nummers te voorzien werd de indruk gewekt dat het over andere ging.

Strikt genomen had de Werkgroep wel tegen elke verleende vergunning Natuurbeschermingswet bezwaar kunnen maken. Maar in eerste instantie was het ook voor ons niet direct duidelijk dat er geen eenduidige registratie van de putten plaatsvond. Er werden wel een aantal manco's in de registratie bij de Grondwaterwet opgemerkt, zoals ramingen welke of veel te hoog of veel te laag waren. Maar pas met de besluiten Natuurbeschermingswet werd het steeds evidentier dat er veel onduidelijkheid bestond over het wie, wat, waar en hoe van de percelen, putten en pompcapaciteit. Tot nu toe is er nog geen beslissing op een bezwaar genomen waar dit punt aan de orde is gekomen. Wij pleiten er voor dat er zo snel mogelijk overgestapt wordt op een eenduidige registratie in het vergunningssysteem.

Actie tegen illegale beregeningen in Noord-Brabant

In deze provincie is de inventarisatie van de beregeningen in het kader van de Grondwaterwet medio 2004 uitgevoerd. De verwerking van de gegevens was klaar in april 2005. Na diverse pogingen lukte het ons om deze gegevens van de provincie te verkrijgen. Dat betrof de ligging en de eigena-

ren van ruim 14.000 beregeningsputten! Het nam nogal wat tijd in beslag om uit te zoeken welke putten in de hydrologische bufferzones rond de Peelgebieden liggen. Dat bleken er zo'n 340 te zijn van ruim 200 eigenaren/bedrijven.

Hoewel in Limburg sprake is van een vergelijkbaar aantal eigenaren/bedrijven zijn er daar ruim drie keer zoveel putten rond de Peelgebieden dan in Brabant. Toch wordt er in Brabant meer grondwater onttrokken. In Limburg betreft het een totale onttrekkingscapaciteit van zo'n 14.000 m³ per uur. In Brabant is er sprake van een capaciteit van ruim 30.000 m³ per uur.

De provincie Noord-Brabant hanteert (in tegenstelling tot Limburg vóór onze actie) wel het stand-still-beleid door vanaf 2003 (en vanaf eind 1998 voor beregeningen van grasland) geen nieuwe Grondwaterwetvergunningen meer te verlenen.

Ook in Brabant zal het echter ongetwijfeld zo zijn dat er sinds de aanwijzing van de Deurnese Peel (1980) en Groote Peel (1990) als beschermd natuurmonument beregeningsputten (en drainages) zijn aangelegd, waarvoor geen Natuurbeschermingswetvergunning is verleend. In 2006 zal door ons dan ook voor de beregeningen in de beïnvloedingszones rond deze Peelgebieden om handhaving in het kader van de Natuurbeschermingswet gevraagd worden. Maar eerst zal de Werkgroep contact opnemen met de landbouworganisaties en de provincie, om te bekijken welke vernattingsmaatregelen er genomen kunnen worden. Net als voor de Limburgse Peelgebieden zou er hier ook een Plan van Aanpak moeten komen.

Reconstructie

Reconstructieplan Noord- en Midden Limburg

In ons vorig jaarverslag vermeldden we dat we in beroep waren gegaan tegen dit Limburgse reconstructieplan, met name omdat het plan een forse groei van de intensieve veehouderij - en dus van de ammoniakemissie- mogelijk maakt en omdat de anti-verdrogingsmaatregelen niet waren uitgewerkt.

De Raad van State verklaarde ons beroep niet ontvankelijk! Dit was volgens de Raad het geval omdat ons beroep niet gericht was tegen de zonering van de intensieve veehouderij of een onderdeel van het plan dat betrekking heeft op het grondgebruik binnen die zonering, maar tegen indicatieve, niet bindende elementen van het plan. Dit kwam er eigenlijk op neer dat alleen boeren in beroep konden gaan die er op tegen waren dat ze al of niet in een bepaalde zone (extensiverings-, verwevings- of landbouwontwikkelingsgebied) waren opgenomen, of dat de grens van die zone door hun perceel liep. Wij vinden het heel vreemd, want ons punt dat het plan een enorme emissie-toename mogelijk maakte, had feitelijk toch ook alles met die zonering te maken.

De RvS had ook niet getoetst aan de Habitatrictlijn, waar we wel om gevraagd hadden. Hoewel de Raad tijdens de zitting uitvoerig op onze punten inging, zagen we hier niets van terug in de uitspraak!

Noord-Brabant: Reconstructieplan De Peel

In het jaarverslag 2004 schreven we dat we bezwaar gemaakt hadden tegen het Brabantse ontwerp-reconstructieplan De Peel. Eén van onze punten werd door G.S. gegrond verklaard. Rond het Peelrestant de Bult was verzuimd om een hydrologische beschermingszone op te nemen. Dit is in het definitieve plan rechtgezet.

Ons bezwaar dat de breedte van 500 m van die zone rond alle Peelgebieden veel te smal is (volgens onderzoeken moet dit ongeveer 2000 m zijn!) werd echter niet gehonoreerd (gelukkig hebben we nog de Habitatrictlijn om dat af te dwingen).

We hadden gevraagd om ook een beschermingszone in te stellen naast het net over de provinciegrens gelegen Limburgse Peelrestant de Heidse Peel (wat in Limburg wel bescherming krijgt). Dit werd niet toegekend. De provinciegrens is blijkbaar een barrière die niet geslecht kan worden!

Ook onze andere bezwaren werden door G.S. ongegrond verklaard. Zo hadden we gesteld dat het plan net als het Limburgse plan een forse groei van de veehouderij in de Peelregio mogelijk maakt. G.S. reageerde daarop dat dit in principe inderdaad mogelijk is, maar dat dit 'gemonitoord' zal worden. Onze reactie daarop is dat je die ontwikkeling weliswaar bij kunt houden, maar dat het waarschijnlijk al te laat is als het gesignaleerd wordt. Bovendien willen wij wel weten of in het geval dat die groei inderdaad optreedt er ook instrumenten zijn om daar iets tegen te

doen. Wij hebben op die vraag nog nooit antwoord gekregen.

De Brabantse Milieu Federatie heeft mede namens onze Werkgroep en een aantal andere groepen beroep ingesteld bij de Raad van State. Eén van de belangrijkste punten van beroep is de hierboven genoemde groei van de intensieve veehouderij die door het plan mogelijk wordt gemaakt. Verder is het ontbreken van de hydrologische beschermingszone aan de Brabantse kant van de Heidse Peel aangevoerd en het feit dat het landbouwontwikkelingsgebied in Deurne veel te dicht (tot op slechts 500-1000 m!) bij de Deurnese Peel ligt. Bedrijven vanuit heel de regio kunnen zich daar gaan vestigen, waardoor de depositie van ammoniak op de Peel nog veel hoger kan worden dan hij al is. Voor dit laatste hebben we ook weer de Habitatrictlijn/Nb-wet om dit tegen te houden, maar wij hadden liever gehad dat de overheid nu eens zelf haar verantwoordelijkheid genomen had. Het wekt ook valse verwachtingen naar de agrariërs toe: een enorm groot landbouwontwikkelingsgebied op de kaart zetten, waarvan de provincie eigenlijk goed zou moeten beseffen dat dit gezien die Europese regelgeving toch niet volledig benut kan worden.

De reconstructieplannen doen niets aan de vermindering van de ammoniakuitstoot uit de veehouderijbedrijven; de veestapel kan in de Peelregio zelfs nog groeien.

Landinrichtingscommissie Peelvenen

Landinrichtingsplan vastgesteld

Op 5 juli 2005 is de periode van planvorming afgesloten: G.S. van Limburg en Noord-Brabant hebben het landinrichtingsplan vastgesteld, nadat zij op enkele punten het ontwerpplan hadden aangepast.

Op aansporing van WBdP werd een wijziging op de plankaart doorgevoerd: de wijk ter hoogte van de Wilhelminahoeve ligt vrijwel volledig in de bestaande beschermde natuur. Op de kaart stond de wijk aangeduid als 'herstellen respectievelijk onderhouden'. Voor de noordelijke arm is die aanduiding nu geschrapt. Daarmee staan er nog steeds delen van wijken die in de bestaande natuur liggen op de kaart aangegeven als te onderhouden. Volgens ons is dat tegen de gemaakte afspraken. Wij zullen bij de verdere planvorming van geval tot geval beoordelen waar het wel of niet kan. Voor dat onderhoud is in ieder geval een Natuurbeschermingswetvergunning nodig.

Voorts is mede door ons toedoen op de plankaart aangegeven welke delen van de onverharde paden langs het Deurnes Kanaal en over het Leegveld zullen worden afgesloten voor gemotoriseerd verkeer.

De uitvoering van het plan wordt geraamd op 40 miljoen Euro, exclusief grondvererving. Van de benodigde ca 1200 ha EHS is op dit moment ongeveer 360 ha verworven op vrijwillige basis.

Tegen het vastgestelde plan kan nu alleen nog beroep worden aangetekend door mensen die eventueel onteigend worden.

Inrichting van 'de Ankers'

In de zomer van 2004 lag er al een pakket inrichtingsmaatregelen klaar voor 'de Ankers', het voormalige melkrundveebedrijf van de gebroeders Anker, dat ingeklemd ligt tussen de Soemeersingel en de Mariapeel. De grond was al lang eigendom van Staatsbosbeheer en de pacht is inmiddels vrijgekomen. De maatregelen in 'de Ankers' zijn er op gericht om het waterpeil te verhogen, zodat de kansen voor herstel van hoogveen op de voormalige weidegrond en de achterliggende Mariapeel vergroot worden.

Door gebroeders Krekels werd bedongen dat de peilverhoging pas doorgevoerd zou worden nadat hun gronden aan de overkant van de Soemeersingel door de overheid aangekocht zijn. Zolang zij nog actief boeren, vrezen zij dat hun rundveebedrijf schade zal ondervinden als het waterpeil verhoogd wordt. Een tweede randvoorwaarde voor het uitvoeringsplan was dat de burgerbewoning aan de Soemeersingel geen wateroverlast zou krijgen. En ten slotte moest vanwege de cultuurhistorie het ontginningspatroon langs de Helenavaart zoveel mogelijk bewaard worden. Daartoe is op 200 meter van en evenwijdig aan de Soemeersingel een kade aangelegd. Aan de oostkant daarvan wordt de waterstand geleidelijk aan verhoogd. Aan de andere kant niet of nauwelijks, ten behoeve van de huizen en de cultuurwaarden. In de afweging van al deze belangen heeft WBdP zich sterk gemaakt voor het hoofddoel van de landinrichting: het ontwikkelen van een hoogveen-moeraslandschap.

In ons vorig jaarverslag schreven we dat

er voor het plan een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet was aangevraagd. Wij hadden positief gereageerd, op voorwaarde dat er voor gezorgd zou worden dat er via die nieuwe kade geen toegang naar de Mariapeel werd gecreëerd. Dit omdat anders de rust in het centrale deel van deze Peel verstoord zou worden. Hoewel alle partijen het hierover eens waren werd dit in de vergunning desondanks niet opgenomen. WBdP heeft daartegen bezwaar gemaakt bij LNV, waardoor de aanbesteding dreigde te worden opgehouden. Uiteindelijk heeft LNV nog op tijd de gewenste voorwaarde aan de vergunning toegevoegd.

De inrichting van 'de Ankers' geldt als een leerschool voor de inrichting van de rest van het Middengebied. Het peil in de 200 meter brede 'cultuurstrook' blijft gehandhaafd op max. 30.10 meter, terwijl het peil in het achterliggende natuurontwikkelingsgebied geleidelijk opgezet zal worden van 30.05 naar 31.00 meter boven N.A.P. Er worden drie methoden van hoogveenregeneratie uitgetoetst: 1) alleen waterstandsverhoging, 2) tevens voedselrijke bouwvoor verwijderen en 3) fosfaat in de bouwvoor binden met ijzerchloride. De inrichting werd 21 december 2005 officieel 'afgerond' door de gedeputeerden Annemarie Moons (Brabant) en Ger Driessen (Limburg).

Op 200 m afstand van dit bord langs de Helenavaart is een lage kade aangelegd. Daarmee kan de waterstand in de voormalige landbouwenclave 'de Ankers' in de Mariapeel geleidelijk aan worden verhoogd.

Uitvoeringscommissie Evertsoord/ Grauwveen: waterherstelplan

Voor het gebied Evertsoord/Grauwveen (de landbouwgronden rond Mariapeel/Grauwveen) is een uitvoeringscommissie in het leven geroepen. Eerste taak is de lang-slepende kwestie van de compensatie die de boeren moeten leveren voor het legaliseren van drainages en beregeningsinstallaties. In 1976 is de Mariapeel namelijk aangewezen als beschermd natuurmonument. In 1984 gebeurde dat voor het Grauwveen. Daarmee werd de Natuurbeschermingswet van kracht.

Dat betekent dat vanaf dat moment activiteiten die schade kunnen berokkenen aan het gebied vergunningplichtig zijn volgens de Natuurbeschermingswet. Beregeningen uit grondwater en drainages oefenen binnen een zone van zo'n 2 km rond de Peel een verdrogende invloed uit en zijn dus in principe verboden. Het was al lang bekend dat vrijwel geen enkele boer in het bezit was van een vergunning daarvoor. Sommigen beschikten wel over een vergunning in het kader van de Grondwaterwet, maar dat is niet voldoende. Om ook een Natuurbeschermingswetvergunning te verkrijgen is het noodzakelijk dat de boeren een compensatie leveren voor de illegale uitbreiding van drainage en beregening sinds de aanwijzing als natuurmonument. Voor activiteiten van na 1-1-2001 wordt geen vergunning verleend. In ons vorig jaarverslag hebben wij uiteengezet hoe WBdP dit proces op gang heeft gebracht.

Aan de hand van hydrologisch onderzoek werd afgesproken dat ter compensatie de slootpeilen moeten worden verhoogd tot -100 cm t.o.v. het maaiveld in de winter en -50 cm in de zomer. De ABM (Agrarische Belangenvereniging Mariapeel), DLG (Dienst Landelijk Gebied) en LLTB (Limburgse Land- en Tuinbouwbond) hebben zich ingespannen om een 'boeren-bod' op tafel te krijgen, dat aan deze maatstaf voldeed. Op de tuinbouwpercelen zou een lager peil worden ingesteld. Om het voorgeschreven gemiddelde toch te halen zou op percelen met grasland waar mogelijk een hoger peil komen. Dit hogere graslandpeil wilden de boeren echter alleen op vrijwillige basis. Bij een andere gewaskeuze zou het peil mogen worden verlaagd tot -100/-50.

WBdP was van mening dat het 'boeren-bod' daarmee niet aan de maatstaf voldeed, omdat er geen garantie is dat er voldoende grasland zal blijven. Wij pleitten er daarom voor om de vergunningen niet definitief te

verlenen, maar slechts tijdelijk voor 3 jaar. Na die periode moet er opnieuw worden bekeken of het gemiddelde peil nog gehaald wordt. Behalve de boeren moet ook het waterschap in haar sloten het peil garanderen. Het onderzoek ging namelijk uit van extra Maaswater om in die sloten het peil te handhaven. Volgens ons is dit nog maar de vraag of dit altijd beschikbaar zal zijn.

Het ministerie van LNV vond eveneens dat de vergunningen slechts tijdelijk (tot 1-1-2008) verleend konden worden. Het ministerie redeneerde dat de jurisprudentie rond de Europese Habitatrichtlijn dwingt het zekere voor het onzekere te nemen. Pas als de maatregelen zijn genomen en is aangetoond dat ze het gewenste effect sorteren, kunnen definitieve vergunningen worden verleend.

Inmiddels is het waterschap begonnen met het onderzoek naar welke maatregelen er rond de natuurgebieden nodig zijn om het GGOR (gewenste grond- en oppervlaktewaterregime) te bereiken. WBdP is hier bij betrokken. In dit kader wordt bekeken of er nog extra maatregelen noodzakelijk zijn om aan de eisen van de Habitatrichtlijn te voldoen.

Nu het waterherstelplan geregeld is, richt de uitvoeringscommissie zich volledig op structurele verbeteringen: de juiste teelt op de juiste plaats. De eerste vrijwillige kavelruil is gerealiseerd: ca. 25 hectare landbouwgrond is van eigenaar verwisseld. In hetzelfde peilvak is al een tweede ronde van kavelruil voorbereid, waarin de overheid een aantal hectares EHS-grond kan verwerven ten noorden van de Zwarte Plakweg, pal tegen de Mariapeel aan. Als ook deze tweede fase is afgerond, kan ter plaatse de waterhuishouding op de natuurontwikkeling worden afgestemd in plaats van een ontwatering ten behoeve van de tuinbouw en in het bijzonder de aspergeteelt.

In andere peilvakken is er minder belangstelling voor onderlinge ruil van landbouwgronden, omdat ze kennelijk (voor de agra-

Hopelijk kunnen teelten die een diepe ontwatering of veel beregening vergen door middel van kavelruil op grotere afstand van de Peel terecht komen.

riërs tenminste) al op de juiste plaats liggen. Wèl is er bereidheid om EHS-grond te verkopen. De potentiële verkopers vragen echter prijzen die ongeveer één euro per m² boven de marktprijs liggen, omdat hun hoofdbedrijf in Brabant ligt, waar de grondprijzen hoger liggen. Er wordt gestudeerd op oplossingen voor dit probleem.

De zogenaamde 'Koopmansgelden' zijn bedoeld voor extensivering van de melk-rundveehouderij: meer grasland per koe; de koe in de wei en niet zomer en winter in de stal. Binnen Peelvenen wordt het doel van extensivering gecombineerd met vernatting. Zo wordt bijvoorbeeld geprobeerd om aspergepercelen (die een diepe ontwatering nodig hebben) aan te kopen. Belangstelling van boeren voor de Koopmans-maatregelen wordt systematisch afgetast.

Een lid van WBdP heeft deel uitgemaakt van de uitvoeringscommissie Evertsoord/Grauwveen. Hij heeft ervoor gewaakt dat niet uitsluitend agrarische belangen een rol spelen bij de opstelling van de uitvoeringsplannen. Steeds is er op gelet dat er door de boeren een passende compensatie werd geleverd voor verdrogende activiteiten als draineren en beregenen.

Uitvoeringscommissie Middengebied: inrichtingsplannen

Deze uitvoeringscommissie maakt concrete inrichtingsplannen voor het gebied tussen de Deurnese Peel en Mariapeel. Staatsbosbeheer, Stichting Behoud Natuurlijk Helenaveen (zij behartigt de cultuur- en bewonersbelangen), Dienst Landelijk Gebied, gemeente Deurne en onze Werkgroep nemen er aan deel. Waterschap Aa en Maas heeft de projectleiding.

Doel is om de EHS-landbouwgronden

Landinrichtingscommissie Peelvenen -vervolg

na verwerving zoveel mogelijk te vernatten zonder dat de huizen en de cultuurwaarden langs de Soemeersingel daar last van ondervinden. Voor dat laatste wordt, net als bij 'de Ankers', van een zone van 200 m breed langs de Soemeersingel een polder gemaakt. Door de commissie is het gebied in 14 hydrologisch samenhangende compartimenten ingedeeld. Met onze gebiedskennis konden we er aan bijdragen dat de maatregelen dusdanig worden dat de natuur er zoveel mogelijk baat bij heeft en dat toch aan de cultuur- en huizenbelangen recht gedaan wordt. Alle partijen werkten daarbij constructief samen.

De eerste aanzetten voor de plannen zijn 10 november 2005 gepresenteerd aan alle bewoners van het Middengebied. Zij konden per compartiment hun opmerkingen geven: een zeer constructieve avond. Inmiddels zijn de plannen voor vier compartimenten, waarvan drie gelegen in het voor de natuur heel belangrijke noordelijk deel, zo ver uitgekristalliseerd dat er een bestek opgesteld kan worden.

Recreatief fietsen over het jaagpad langs de Helenavaart

Werkgroep Behoud de Peel en ook de anderen binnen de natuurgeleding van de landinrichtingscommissie hebben geworsteld met de vraag of het gewenst is dat er een fietspad wordt aangelegd tussen de Koolweg en de Kaasweg, langs en deels door de westrand van de Mariapeel. Het in opdracht van de gemeente Deurne geschreven rapport 'Leesbaarheid van de cultuurhistorie in het veenafgravings- en ontginningsgebied Helenaveen' pleitte voor herstel van het oorspronkelijke jaagpad dat daar gelopen zou hebben. WBdP was niet zondermeer overtuigd, mede omdat er tussen Koolweg en Kaasweg een oude bommenrij pal op de oever van de Helenavaart staat: daar kan geen jaagpad gelopen hebben, dachten wij. Historische kaarten, door Jan van Woezik (Behoud Natuurlijk Helenaveen) voor ons opgediept uit het streekarchief in Helmond, hebben ons echter overtuigd dat het er toch gelegen heeft.

Bovengenoemd rapport pleit ervoor om het te herstellen jaagpad een eigentijdse bestemming te geven: toeristisch fietspad. WBdP en de hele natuurgeleding (inclusief Staatsbosbeheer) zijn het uiteindelijk eens geworden over de volgende oplossing: het fietspad kan van Helenaveen tot de huidige parkeerplaats aan de Bajonetbocht worden gerealiseerd en wel bovenop de kade langs de Helenavaart.

Omdat de kade echter op vele plaatsen zo lek is als een mandje, moet er werk met werk worden gemaakt. Kadeherstel en aanleg van het fietspad moet in één zelfde project worden uitgevoerd. Vanaf de Bajonetbocht tot aan Griendtsveen is er op de Soemeersingel nog voldoende ruimte voor een fietspad. Zo kan er vanaf Griendtsveen tot Helenaveen een veilige fietsverbinding worden aangelegd. WBdP heeft namens de natuurgeleding haar visie over herstel van het jaagpad in een uitgebreide beschouwing over het recreatief fietsen in en rond Peelvenen vastgelegd en aan de landinrichtingscommissie aangeboden.

Kanalen in Griendtsveen

Hier wordt door de Dienst Landelijk Gebied en gemeente Horst aan een plan gewerkt om bestaande kanalen uit te baggeren, gedempte kanalen uit te graven, laanbomen te herplanten en historische bruggen te herplaatsen. WBdP is om advies gevraagd. Wij hebben het plan om het baggerdepot in een bos of in de EHS te situeren afgewezen. Thans wordt gedacht het op een landbouwperceel te realiseren, dat eigendom is van de gemeente. WBdP heeft ook gekeken of het uitgraven en het verhogen van het waterpeil in de kanalen in zou kunnen houden dat er meer gebiedsvreemd water richting de Mariapeel stroomt. Dat risico is niet groot, maar toch moet voor de zekerheid bij het baggeren voorkomen worden dat de bodem lek gegraven wordt.

Helaas wordt er nog niet tegelijkertijd gewerkt aan het afwateren van het dorp richting Brabant in plaats van door de Mariapeel naar Limburg. De huidige afwateringsroute heeft het nadeel dat het voedsel- en kalkrijke landbouwwater uit de enclave Griendtsveen in het 'Kanaalbos' terecht komt (de strook van de Mariapeel met veel dode berken tussen de weg van Griendtsveen naar America en de spoorlijn). Via lekkages komt dit ver-

De kanalen in Griendtsveen worden uitgebaggerd. WBdP vindt het een gemiste kans dat niet tegelijk met deze werkzaamheden ook de afwatering van Griendtsveen beter wordt geregeld. Het voedsel- en kalkrijke water wordt nu in de Mariapeel gepompt, maar het kan eenvoudig naar de Helenavaart worden geleid.

ontreinigde water gedeeltelijk ook in een ander deel van de Mariapeel (de 'Horster Driehoek') terecht. In het landinrichtingsplan is opgenomen dat de afwatering van heel Griendtsveen op de Helenavaart zal geschieden in plaats van op het 'Kanaalbos'.

Wij vinden dat daar wel haast gemaakt mee moet worden. Grote delen van de Mariapeel worden nu beïnvloed door gebiedsvreemd water. Hoe langer die beïnvloeding duurt, des te moeilijker het is om de negatieve gevolgen daarvan weer terug te draaien. Er vinden ook onherstelbare processen plaats, want veen wordt door het kalkrijke water afgebroken!

Beëindiging Landinrichtingscommissie Peelvenen?

Het landinrichtingsplan zal vanaf 1-1-2007 onder de vlag van de Reconstructiewet worden uitgevoerd. In Noord-Brabant zal de landinrichtingscommissie in stand blijven en rechtstreeks rapporteren aan GS. Daar is de continuïteit dus redelijk gewaarborgd. In Limburg wordt ze opgeheven en gaat het via een viertal gebiedscommissies van de reconstructie lopen. Dat laatste is de landinrichtingscommissie een doorn in het oog. Dit zal de coördinatie bij de uitvoering van het huidige plan en ook het opstellen van één grensoverschrijdend plan voor de Groote Peel bemoeilijken. Ondanks een brief van de voorzitter van de landinrichtingscommissie hierover bleef Gedeputeerde Driessen echter onvermurwbaar.

Ruimtelijke beleid van de provincies

NOORD-BRABANT:

Cultuurhistorische waardenkaart

We hebben een zienswijze naar voren gebracht over het ontwerp van de geactualiseerde 'Cultuurhistorische waardenkaart' van Noord-Brabant. Die kaart helpt bij het toetsen van allerlei plannen op cultuurhistorische aspecten. Kort voor het verschijnen van dit verslag werd door G.S. een reactie vastgesteld.

Omdat ze belang hechten aan de criteria representativiteit en samenhang, wilde G.S. ondanks ons aandringen kleine Peelgebieden zoals de Bult en Heitakse Peel niet opnemen. Dat gold eerst ook voor de Klotterpeel (gezien als deel van de Stoppelberg) maar op ons voorstel is die nu apart beschreven.

Ook de Peelrandbreuk werd eerst over het hoofd gezien. Hoewel ze veel gebieden langs de Peelrandbreuk cultuurhistorisch waardevol vonden, kwam deze geologische structuur op zich in de beschrijving niet voor. Omdat we een relatie konden leggen met de historische verkaveling wordt nu een stuk beschrijving daarover toegevoegd. Ook wordt een landbouwgebied bij Neerkant aan de kaart toegevoegd als 'historisch-geografisch vlak van redelijk hoge waarde'. In dat gebied kun je heel goed de Peelrandbreuk zien liggen en veel aardvormen en cultuurhistorische zaken die daarmee samenhangen. Zo ligt bijvoorbeeld de Wilbertspuit zowel precies op de provinciegrens als op de Peelrandbreuk!

De Astense Aa bij Neerkant -waarvan verteld wordt dat die op de plaats ligt van een (niet meer terug te vinden) wal of kade die ooit de Peel moest afgrenzen- wordt nu opgenomen als historisch-geografische lijn van hoge waarde. Het is een van de oudste gegraven watergangen in de Peel en een voorbeeld van een rechte historische grenslijn door woeste gronden. De 'Polder', een strook ontginningen langs diezelfde Astense Aa en vlakbij de Groote Peel, kreeg de aanduiding 'historisch-geografisch vlak van redelijk hoge waarde'.

LIMBURG:

EHS en POG

De provincie Limburg heeft onlangs een nieuwe kaart voor de EHS vastgesteld. Van diverse stukjes natuur werd de beschermende status afgehaald. Al eerder was een -veel belangrijker- wijziging doorgevoerd waarbij veel losse snippers uit de EHS waren geschrapt, om de gevolgen van de amoniakregels voor de boeren te beperken.

Kan dat allemaal zomaar, kun je je afvragen? Eigenlijk niet, omdat het Rijk de grote lijn van de EHS beschermt. De details komen echter voor verantwoordelijkheid van de provincie. Het ontbrak de provincie na afronding van de begrenzings aan een eenduidige totaalkaart van de Ecologische Hoofdstructuur, waarbij ook definitiekwesties meespelen. De wijzigingen bleken deze keer gelukkig van ondergeschikt belang. De belangrijkste is nog dat het 'Barbarabos' in Griendtsveen zijn EHS-status verliest, omdat het in een bebouwde kom ligt.

Met de EHS werd tevens de POG -de Provinciale Ontwikkelingszone Groen- begrensd. Die bevat ondermeer gebieden, waarvoor een voornemen bestaat ze voor natuurdoelen te bestemmen, zonder dat er al gelden voor zijn gevonden. Wij verzochten daarom om bij de Banen en bij de Zoom ongeveer 75 ha grond in de POG op te nemen, op grond van het actieplan verdrogingbestrijding. Het verheugde ons dat de provincie antwoordde dat ze ons verzoek wilde honoreren. Merkwaardig genoeg zagen we de aanpassing echter niet terug op de kaart. Een om uitleg gevraagde ambtenaar meende dat de kaart bij een volgende POL-aanpassing wel zou worden gecorrigeerd. Later bleek genoemd antwoord van de provincie een pijnlijke vergissing te zijn. Limburg denkt wel na over ons voorstel, maar kon nog niet besluiten tot de bedoelde aanpassing.

Ontwikkelingsplanologie en deregulering in Limburg

In Limburg zijn verschillende gemeenten op dit moment bezig hun planologische beleid te vernieuwen en te baseren op de zogenaamde 'ontwikkelingsplanologie', die door het provinciebestuur wordt omarmd.

Zowel in Venray als in Horst namen we deel aan het overleg over de vernieuwing van de bestemmingsplannen 'buitengebied'. In Venray is men het verst gevorderd. Men werkt er samen met de provincie aan een experiment op het gebied van deregulering, wat wil zeggen: vereenvoudiging van de regelgeving. Eén van de dereguleringsvoorstellen is het afschaffen van de aanlegvergunningen (dit zijn vergunningen voor zaken zoals het graven van sloten, draineren, egaliseren, afgraven, ophogen e.d.). De gemeente Horst aan de Maas wil dezelfde kant op.

De provincie spreekt van een revolutionaire vereenvoudiging en liet Venray bij toetsing van het bestemmingsplan zijn gang gaan. Op zich is vereenvoudiging niet verkeerd. Als je alle riskante ingrepen zonder

meer verbiedt is dat prima. Maar wanneer alles zonder meer wordt toegestaan is dat andere koek. Natuurlijk moet je je afvragen of een aanlegvergunningstelsel wel nodig is voor gebieden waar ook de externe werking van de Natuurbeschermingswet geldt. Maar niet overal ligt toevallig de Mariapeel of een ander natuurmonument in de buurt. Verder toetst de externe werking van deze wet alleen aan de invloed op het natuurmonument. De waarden op de bestemde percelen zelf, zoals het voorkomen van weidevogels, worden er niet door beschermd.

Verder vinden wij dat een gemeentelijk aanlegvergunningstelsel wel degelijk van belang is voor de waterhuishouding van de Peel, ook al wordt die in principe al door de externe werking van de Natuurbeschermingswet beschermd. Waarom? De gemeente staat veel dichterbij de burger dan een provincie of ministerie, wat heel belangrijk is bij de communicatie en de handhaving.

Ook het waterschap kan, gezien hun Keur, de gemeentelijke taak wat betreft de bescherming van natuurgebieden niet zo maar overnemen (de Keur bestaat uit allerlei voorschriften die het waterschap aan derden kan opleggen; dit toetsingskader komt niet overeen met dat van de Natuurbeschermingswet). Toen dit jaar vernieuwing van die Keur aan de orde kwam, hebben we het waterschap op dat misverstand attent gemaakt. Intussen blijft het lot van de beschermde gebieden heel ongewis. De provincie neemt genoeg met het monitoren van bijvoorbeeld de weidevogels om te zien wat de gevolgen zijn. We gaan ons, samen met de Limburgse Milieufederatie, tot bij de Raad Van State zetten om te voorkomen dat men hier het kind (de natuurwaarden) met het badwater (de bureaucratie) gaat weggooien.

In Nederweert gaat men met de 'ontwikkelingsplanologie' uitproberen. Met het z.g. 'kwaliteitsplan' -een voorstudie voor een nieuw bestemmingsplan 'buitengebied'- hoopt men de traditionele 'starheid' van het bestemmingsplan te doorbreken, zodat men onder allerlei voorwaarden ruimte en bebouwingmogelijkheden kan bieden aan nieuwe functies in grote delen van het buitengebied. We kunnen nu nog niet goed beoordelen of het plan voor de natuur echt zulke ernstige en gevaarlijke liberalisering inhoudt als op het eerste gezicht lijkt. Duidelijk is wel dat er veel verwachtingen worden gewekt en dat het flexibele toetsingskader ons beschermingswerk een stuk ingewikkelder maakt.

Ruimtelijk beleid van de Peelgemeenten

VENRAY Circuit Venray

Op de voormalige Vliegbasis de Peel liggen diverse stukjes heide die als Peelrestant te beschouwen zijn. Op een heideterreintje vlakbij de vliegbasis ligt al geruime tijd een crossbaan. Aanvankelijk leek dat voor mens en dier niet zo erg. Het vliegveld was vaak al zo lawaaiig dat je die paar crossers niet hoorde. Bovendien zou het tijdelijk zijn.

Geleidelijk aan echter verscherpten zich de tegenstellingen. Aan de ene kant investeerde een invloedrijk zakenman zwaar in uitbreiding van het circuit, nu een bekende accommodatie voor motorcross en stock-car-races; aan de andere kant werd de vliegbasis stilgelegd zodat de rustverstoring in de omgeving een steeds belangrijker gegeven werd.

Zo is het oude startbanencomplex op de vliegbasis een vogelparadijsje waar o.a. nog veel Grutto's broeden. Ook in de uitgestrekte bosgebieden in de omgeving zouden veel vogels en vooral ook wandelaars veel profijt kunnen hebben van het neerdalen van een stuk rust.

Zware discussies in het verleden leidden tot de 'mediation'-afpraak die neerkwam op gedogen van de overtreding van de Wet milieubeheer tot uiterlijk begin 2006. Nu die termijn verstrijkt is 30 jaar 'tijdelijkheid' lang genoeg geweest, zo vinden omwonenden, de Limburgse Milieufederatie en wij. We verzochten de provincie daarom om handhaving van genoemde Wet.

De gemeenteraad wil het circuit juist graag laten voortbestaan en besloot het (eerder als natuurgebied bestemde) terrein waarop

het circuit ligt de bestemming 'recreatiedoel-einden' mee te geven. Dat was tegen beter weten in (van provincie, rijk, inspectie voor de ruimtelijke ordening en zelfs de eigen wet-houders) en in flagrante strijd met de EHS-status. Dat laatste prikkelde ons tot actie, want consequente bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur is voor de Peelnatuur van het grootste belang. Als je zomaar vanwege de recreatiesport van een beperkte groep mensen de EHS-status gaat wegnemen, is het hek van de dam. De gemeente zal wel proberen aan te tonen dat hier sprake is van een 'zwaarwegend maatschappelijk belang', maar dat lijkt ons ongerijmd.

NEDERWEERT Crossbaan Nederweert

Ook in het door de Habitatrictlijn beschermde natuurmonument en vogelparadijs 'Sarsven en de Banen' wordt de rust verstoord door een nabijgelegen crossbaan. Jarenlang hebben we tegen de (tijdelijke) vergunningen daarvoor geprocedeerd, met als resultaat dat de Raad van State in 2003 crossen in de broedtijd verbodt (het gaat hier om het oefenen; wedstrijden had de gemeente in de vergunning zelf al verboden). De gemeente studeerde intussen op een plan om de baan te verplaatsen. Nadat begin 2005 de geluidstechnische problemen rond de nieuwe locatie waren opgelost kregen we op een speciaal overleg te horen dat men hoopte de verplaatsing al in 2006 rond te krijgen. In dat vertrouwen lieten we de gemeente het crossen een broedseizoen lang gedogen (in situaties met concreet uitzicht op een op-

lossing kan handhaving in het algemeen niet geëist worden). De gemeenteraad zette het project echter vanwege hoge kosten voor grondverwerving in de ijskast. Toch loopt dit jaar (2006) de milieuvergunning af, en een nieuwe zit er niet zonder meer in! Men wil nu onderzoeken of de crossbaan op de oude locatie Leveroijedijk acceptabel te maken is door wallichamen en beplanting aan te brengen. Wij vinden dat je aan zulke lapmiddelen geen geld moet uitgeven. Des te meer omdat die het fraaie open landschap van het gebied het Vlakwater zouden verknoeien.

Diepspitterij bij Sluis 13, Nederweert

Eind 2004 werden we door buurtbewoners getipt dat in Nederweert, in de buurt van sluis 13, een graslandperceel zou zijn gedraineerd. Het ging om een aan weidenvogels rijke hoek van de 2-km-zone rond de Groote Peel. We hebben de situatie zo snel mogelijk fotografisch vastgelegd en vervolgens de gemeente (vanwege het bestemmingsplan) zowel als de provincie (vanwege de Natuurbeschermingswet) gewaarschuwd. De gemeente stelde vast dat geen sprake is van drainage, maar wel van diepwoelen en gaf de landbouwer te kennen dat dat gezien het bestemmingsplan een strafbaar feit oplevert. De landbouwer kwam er nochtans met een waarschuwing van af.

DEURNE Bestemmingsplan Buitengebied

Onze reactie op het voorontwerp Bestemmingsplan 'Buitengebied' van de gemeente Deurne kwam in het vorige jaarverslag al ter sprake. Dit jaar waren we aanwezig bij de opstelling van een uitwerking daarvan: de 'gebiedsvisie bebouwingsconcentraties'. Het maakte nerveus om ambitieus aandoende ontwikkelingslinten ingetekend te zien op de ongewenste plekken midden in de Peel. Eén zo'n lint ligt bijna geheel binnen de Verheven Peel, aan de Oude Peelstraat van Helenaveen tot voorbij het Kanaal van Deurne. Hier ligt een grote landbouwenclave tussen de eigenlijke Deurnese Peel, het Zinkske, het Molentje en de Heitakse Peel in. Door recreatieve ontwikkeling en uitbreiding van een gastuinbouwgebied staat deze strategisch belangrijke zone al zwaar genoeg onder druk. Waakzaamheid blijft geboden vanwege de sterke wens bij sommigen om vooral bij Helenaveen nieuwe economische activiteiten in het buitengebied op gang te helpen. De gebiedsvisie blijkt echter vooral onmogelijkheden in kaart te brengen. Belangrijk is de

Motorcrossen dient op een plek te gebeuren waar het geen geluidshinder voor de Peel veroorzaakt.

opmerking van burgemeester Daandels aan de leden van de Raad voor het Buitengebied: de ruimere mogelijkheden zijn gekoppeld aan het oplossen van knelpunten elders in het buitengebied. Alleen dan zijn er, gezien de provinciale Beleidsnota 'Buitengebied in Ontwikkeling', extra ontwikkelingsmogelijkheden. In de praktijk kun je denken aan slechts enkele ruimte-voor-ruimte-locaties.

Structuurvisie-plus Deurne

We reageerden uitgebreid op de Deurnese Structuurvisie-plus. Dat is een lange-termijnvisie voor de ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente, die men nodig heeft om aan zowel het bestemmingsplan 'buitengebied' als diverse grootschalige projecten ten grondslag te leggen. Over de kwaliteit van het stuk zijn we niet erg tevreden. Het grootste manco vinden we dat in het 'duurzaam ruimtelijk structuurbeeld' de 'lagenbenadering' op een ongerijmde manier wordt toegepast. Natuur en waterhuishouding behoren daarbij als uitgangspunt te worden genomen, maar Deurne behandelt die als veranderlijke factoren, die vatbaar zijn voor nadere politieke afweging. Verder komen zaken als de Vogel- en Habitatrictlijn en de natuurontwikkelingsplannen in de Peelvenen veel te weinig aan bod. We hebben uitvoerig gereageerd, veel informatie en standpunten aangereikt en talrijke vergissingen gecorrigeerd. Helaas werd met onze opmerkingen niks gedaan.

Komplan Helenaveen Deurne

Het herziene Komplan voor Helenaveen (voorontwerp) houdt niet al te veel rekening met de natuur. In een zienswijze protesteerden we tegen de zeer onduidelijke komgrens. Zo zaait opname van een strook landbouwgrond noordelijk van de Rector Nuytstraat, die binnen de EHS en de natte natuurparel ligt, enkel verwarring. Stukjes EHS die al aangekocht zijn hebben niet de gebruikelijke natuurbestemming gekregen. Ook is er voor de nog te verwerven EHS geen wijzigingsbevoegdheid om daar de bestemming natuur aan te geven zodra de grond door de overheid is aangekocht. Zorgelijk is de realisatie van de in het streekplan en het waterhuishoudingsplan genoemde Ecologische verbindingzone langs de oostzijde van de Helenavaart. Er zijn geen reserveringen voor gemaakt noch wordt er enige actie voor aangekondigd. Toch vormt het verwerven van de gronden in een zo intensief gebruikt gebied een hele uitdaging, waarbij de inzet van de gemeente niet kan worden gemist.

Glastuinbouw Deurne

Begin 2005 verzocht ingenieursbureau Arcadis, betrokken bij het opstellen van de Milieueffectrapportage voor het omvangrijke glastuinbouwproject Deurne-Oost, ons om flora- en faunagegevens aan te leveren. We wezen ze daarbij onder meer op de rijke hoogveenfauna en dito diersoorten in en om de Peelgebieden de Bult en de Heidse Peel en op de duizenden rietganzen die zo vaak komen foerageren in de hoek tussen deze beide Peelgebieden in. Eind 2005 besloten de gemeente Deurne en de TOM (tuinbouwontwikkelingsmaatschappij) niettemin de projectvestiging met zijn netto 85 hectare glas in die buurt te gaan neerzetten. Als geruststelling liet de TOM weten dat bepaalde verworven gronden vlakbij de Heidse Peel als ruilobject moeten worden gezien. Met het project zijn grote investeringen en vele arbeidsplaatsen gemoeid. We hebben niet de illusie dit project tegen te kunnen houden, maar we zullen al onze invloed bij gemeente en provincie aanwenden om te voorkomen dat het glas dichterbij de Peel komt dan strikt noodzakelijk. Ook zullen we grondig de M.E.R. napluisen om te controleren of men de problematiek rond waterbeheer en lichthinder wel behoorlijk oplost. Teleurstellend is dat zich in Deurne-Oost alleen ondernemers van buiten de gemeente blijken te vestigen.

Daarom is van een gunstig ruimtelijk effect op de rest van de Peel, zoals het uitplaatsen van ondernemingen uit het overvol rakende Helenaveen, geen sprake meer. Voor wat betreft die glastuinbouw bij Helenaveen: we gaven vorig jaar al te kennen dat wij slechts onder de voorwaarde van voldoende natuurcompensatie enig heil zien in een plan voor zo'n 15 hectare meer glas aan de Zinkskeslaan dan het streekplan toelaat. Wij constateren echter dat de gemeente Deurne ons in het Dorpsontwikkelingsplan Helenaveen in de mond legt dat we de Zinkskeslaan een 'prima plek' zouden vinden voor extra glas. Dat is niet juist. Het is een voor ons heel gevoelige plek, omdat die aan drie kanten door de Peel wordt omringd (centrale deel van Deurnese Peel, Heitakse Peel en het Zinkske). Het grenst aan de 'wespentaille' van de Verheven Peel, die nu afgekneld dreigt te worden. Wij hebben aangegeven alleen met het plan te kunnen instemmen wanneer de zeer smalle strook EHS langs de noordoost-kant van de Heitakse Peel wordt verbreed.

Beleidsmatig is de locatie geheel gelegen binnen een Regionale Natuur- en Landschapseenheid, waar een sterke uitbrei-

ding en nieuwvestiging van glastuinbouwbedrijven niet is toegestaan. Wij vinden niet dat je zomaar van die regels kunt afwijken. Het zou niet juist zijn op voorhand uit te sluiten dat er een oplossing mogelijk is door een meer integrale aanpak van de problemen in die omgeving. Maar wij hebben die aanpak in het huidige plan nog niet gezien.

Minicampings Deurne

We zetten onze handhavingprocedures voort tegen minicamping de Peelkant, gelegen aan de Helenaveense Centurioweg tegen de rand van de Deurnese Peel. Zonder Natuurbeschermingswetvergunning en in strijd met het bestemmingsplan had men de kampeerplaats sterk vergroot tot tegen de rand van de Peel aan. Het ministerie vond de zaak niet belangrijk genoeg voor een vergunningsprocedure (!). De gemeente stelde zich meer oplossingsgericht op. Ze besloot een chalet te doen verwijderen en vroeg ons voor het overige om een compromisvoorstel. Daarna kwamen we overeen om nog in 2005 het kampeerveldje tot een meer passende omvang te verkleinen, een overhoek met bos te beplanten en 50 meter afstand te houden tot de Peel. Dit is echter bij het schrijven van dit verslag (voorjaar 2006) nog niet gebeurd.

Toch blijft het, met het oog op de realisering van de EHS en de gewenste terugkeer van de Das, teleurstellend dat de provincie Brabant niet besloot haar plannen door te zetten om een aantal campings uit de omgeving van kwetsbare natuurgebieden te verwijderen.

Bij de andere minicamping -'t Kanaaltje, gelegen halverwege Liessel en Helenaveen speelt hetzelfde soort problemen en procedures betreffende ligging en omvang van de kampeerplaats. Hier liggen de kampeerders te dicht bij de Heitakse Peel en het Kanaal van Deurne. De gemeente heeft laten weten te werken aan een voor alle partijen acceptabele oplossing. We kijken belangstellend uit naar een concreet voorstel.

Snoertsebaan in Deurne

De gemeente Deurne heeft een nieuwe verbinding aangelegd tussen het industrieterrein de Kranenmortel in Deurne, Liessel en de A67. Deze route maakt gebruik van de Liesselseweg, de Snoertsebaan en een nieuw stukje weg noordelijk van het dorp. Als milieubeweging waren we ongelukkig met het feit dat deze route bij Liessel over de Snoertsebaan op heel korte afstand langs de Peel loopt. We bepleitten alternatieve op-

Ruimtelijk beleid van de Peelgemeenten - vervolg

lossingen, waar de gemeente echter weinig in zag. Onze bewaren betroffen met name de toenemende geluidshinder: deze nu al vrij drukke route wordt op den duur zeker driemaal zo druk, nota bene vlak langs een door de provincie aangewezen stiltegebied. Bovendien loopt de route langs belangrijke leefgebieden voor vogels, reptielen en amfibieën.

Gewaarschuwd voor alle mogelijke juridische gevaren zocht de projectleiding nadrukkelijk het overleg. Dat leidde tot veel discussie over geluidsniveaus, modern stil asfalt, kwetsbaarheid van diverse dieren en fauna-voorzieningen.

Het geluidsprobleem bleek tot onze verbazing grotendeels oplosbaar. Aanvankelijk werden duidelijke overschrijdingen van de geluidsnormen berekend. Later veranderden die berekeningen drastisch, zodanig dat de weg ondanks de grote extra drukte eerder stiller zou worden dan lawaaiiger. Toen de gemeente onze nieuwsgierigheid niet kon bevredigen, huurden we een specialist in. Het bleek dat de asfalt-techniek niet stilstaat en dat een nieuw en inderdaad zeer effectief type fluisterasfalt (ZSA in het jargon) wordt toegepast. De gemeente beloofde plechtig alle medewerking om de geluidsoverlast tot een minimum te beperken. In een speciaal technisch overleg kon onze specialist precies aangeven, wat er zoal nog kan en moet gebeuren om het best mogelijke resultaat te

verzekeren. Inmiddels is de weg zelf net aangelegd, maar is het wachten nog op afronding met de superstille toplaag. We zullen hier zeker op toezien.

De gemeente was slordig bij het verplichte fauna-onderzoek. Men had vergeten naar de amfibieën en reptielen in de Peel te kijken, terwijl toch bekend is dat daar in de buurt grote aantallen van zeer belangrijke soorten voorkomen, zoals Heikikker, Poelkikker en Gladde slang. De aantallen van deze dieren langs de weg zelf waren echter minder duidelijk dan we gehoopt hadden. Ook was de kwetsbaarheid van de populaties door het drukker worden van die weg niet helemaal duidelijk. Toen de projectleiding besloot -al dan niet uit vrees dat wij de aanleg zouden laten stil leggen- een goed stelsel van fauna-voorzieningen aan te leggen (ondermeer enkele paddentunneltjes) wisten we dat we op dat punt bij de rechter niets beslissends meer konden bereiken.

Een laatste aandachtspunt -de aansluiting van de Snoertsebaan aan de Snelweg A67- is nog steeds actueel: spannend is nog de vraag of de Koeweideweg aangesloten blijft op de Snoertsebaan. Dat is een aansluitende landweg die aan de andere zijde van het viaduct ligt in de richting Neerkant en Meijel. De wethouder was van plan deze weg direct af te sluiten, maar besloot later te experimenteren met een tijdelijke openstelling om beter inzicht te krijgen in de gevolgen. Blijft de weg

open, dan dreigt deze door zijn sterke verbondenheid met de zo in belang gegroeide Snoertsebaan een meer voor de hand liggende route richting Neerkant en Meijel te worden dan de Neerkantseweg zelf. Daardoor zullen de nu nog betrekkelijk rustige landwegen langs het Molentje en de Heitakse Peel een stuk drukker worden.

Windmolens bij de Bult in Deurne

Aan de Padbrugseweg, niet ver van de plek waar een enorm glastuinbouwgebied moet verrijzen, wil de gemeente Deurne een ondernemer ruimte geven voor een windmolenpark van 3 à 4 stuks. De enorme molens moeten bij het Peelnatuurmonument de Bult komen, op nauwelijks 350 meter afstand ervan. Dat is vervelend voor dieren die aan de rand van de Peel leven of die vaak langs- of overvliegen, zoals ganzen. Landschappelijk is het een crime: gevaarten van zo'n 155 meter hoog, kort achter een bosrandje met nauwelijks tien meter hoge berkenboompjes, en ver daarboven uitstekend. Zulke molens zijn zichtbaar op zijn minst van Helmond tot Venray; in de Bult en de Heidse Peel zouden ze wel héél erg overheersend worden. Zowel het landschappelijke aspect als de natuurwaarden zullen nog in een vergunning ex Natuurbeschermingswet, annex Vogel- en Habitatrichtlijn afgewogen moeten worden. De gemeente staat intussen zwak wat betreft de locatiekeuze, omdat men weinig argumen-

Tegelijk met het verbreden van de Snoertsebaan zijn in de buurt van de op- en afritten van de A67 een aantal faunavoorzieningen aangelegd.

Toekomstbeeld of nachtmerrie? Enorme windmolens op slechts 350 m afstand van de Bult zouden het landschapsbeeld enorm veranderen en gevaar opleveren voor de vogels.

ten heeft, behalve het feit dat de initiatiefnemers toevallig vlakbij de Bult een stuk grond hebben liggen.

ASTEN Golfbaan in Asten

Enkele jaren geleden vestigde het bedrijf Green Valley Resort B.V. een 9 holes golfbaan aan de Gezandebaan bij Asten-Heusden. Inmiddels ontwikkelt het bedrijf alweer plannen om deze uit te breiden met nog eens 18 holes. Volgens een samen met de Brabantse Milieu Federatie ontwikkeld plan wil men de uitbreiding koppelen aan realisatie van waterberging en aanleg van een Ecologische Verbindingszone. Het is de bedoeling de baan deels te realiseren in het dal van de Eeuwselse loop, niet ver van de kom van Heusden en deels iets zuidelijker in het bosgebied de Witte Bergen. De nog zuidelijkere, naar de Groote Peel gerichte kant van de Gezandebaan wordt zo rustig mogelijk gehouden. De BMF, nauwer dan wij betrokken bij dit project, tracht enkele positieve kansen uit te buiten, met name op het gebied van waterberging, ontwikkeling van natte natuur en een ecologische verbindingszone.

WBdP ziet die kansen ook, maar zal (net als de BMF) tegelijk onze kritische rol niet vergeten. Zo vraagt het bewaren van duisternis veel aandacht. Volgens buurtbe-

woners heeft de verlichting van de huidige golfbaan nu al merkbare invloed op het gedrag van foeragerende ganzen! Wat betreft de waterhuishouding zal goed gekeken moeten worden of, zoals in een studie voor de Milieueffectrapportage vermoed wordt, ontgroningen in het beekdal geen tot in de Groote Peel merkbare verlaging van waterpeilen zullen veroorzaken.

We hebben dit zowel geuit bij een reactie op de MER als op de ontwerp-toekomstvisie 'Avance' van de gemeente.

'Avance' Asten

In haar gemeentelijke toekomstvisie 'Avance' is de gemeente terecht voorzichtig met de recreatieve ontwikkeling. Met een kleinschalige recreatieve poort aan de Gezandebaan hebben wij geen moeite. Alleen de grote vrijheid die men eventuele recreatieondernemers rondom de Groote Peel (in de z.g. 'Peelspiegel') wil gunnen, roept vragen op. Verder verdient de gemeente Asten een pluim omdat ze laat zien dat ze, anders dan bijvoorbeeld de gemeente Deurne, goed met de 'Lagenbenadering' uit het Streekplan weet om te gaan. Een kernpunt daarvan is het respecteren van het watersysteem. Terecht signaleert men o.a. het belang voor waterberging in de dalen van de Aa en de Astense Aa. Het zou volgens Asten weinig verantwoord zijn om, zoals de gemeente Helmond wenst, industrie te vestigen op de plek waar de Aa en de Astense Aa samenvloeien. Ook heeft glastuinbouw in het dal van de Aa bij Asten-Heusden om die reden maar een beperkte

toekomst. Voor de Peel is dit indirect niet onbelangrijk, omdat die beekdalen in de omgeving van de Peel ontspringen en tot de belangrijkste ecologische verbindingen van de Peel met de buitenwereld behoren.

Glastuinbouw Asten

We protesteerden tegen uitbreiding van een in de omgeving van de Groote Peel gelegen kas aan de Meerkoetweg. De kas zou volgens de plannen een ongunstige invloed op het grondwater in de Peel hebben, omdat het bedrijf in eerste instantie zelf het regenwater wilde gebruiken. Alleen wat overbleef zou geïnfiltrerd worden. Het hoort andersom, was de provincie met ons eens, en weigerde de Natuurbeschermingswetvergunning.

Ook spraken we ons uit tegen een plan om een kas aan de Bergweg bij Neerkant te vergroten. Deze kas ligt precies tussen de EHS-gronden van het Molentje (ten westen van het Peelrestant het Zinkske) en de Groote Peel in. De ondernemer wilde zelf het regenwater gebruiken en dat 'compenseren' met behulp van aangevoerd Maaswater uit de Astense Aa. Dat komt neer op een niet-duurzaam watergebruik, leunend op een reeds zwaar belast en ecologisch ongewenst wateraanvoersysteem. De provincie verklaarde onze desbetreffende bezwaren gegrond en trok de al in 2004 van rechtswege verleende vergunning in. De ondernemer wist daarom hoe hij een nieuwe, wel vergunbare aanvraag kon indienen: eerst het benodigde water infiltreren en de rest gebruiken voor in de kas. Hij deed dat en kreeg zijn vergunning.

Peelwerk

Verrichte werkzaamheden in 2005

Naast ons actie- en vergaderwerk staken we voor het 26e jaar ook letterlijk onze handen uit de mouwen. Samen met de onmisbare hulp van diverse andere vrijwilligers besteedden we voor Staatsbosbeheer gedurende 12 werkdagen 590 uur aan het zagen en knippen van berkebomen in de Deurnese Peel.

Op de landelijke natuurwerkdag (5 november) die wij mee organiseerden, kwamen 30 personen. Al onze werkdagen zijn gezellig, maar die dag was dat nog extra door de grote groep leuke en gemotiveerde mensen en het prachtige weer.

Mooi was dat we op deze werkdagen heel veel ganzen zagen, waaronder een groep Canadese ganzen die laag over ons heen vloog, diverse keren een Houtsnip, een uil, een Blauwe kiekendief, trekkende Kruisbekken en trekkende Sperwers. Uiteraard genoten we ook iedere keer van het prachtige Peellandschap, dat we op deze manier mede zelf creëren.

In de Deurnese Peel en in 'het Molentje' namen we weer elke veertien dagen voor Staatsbosbeheer de waterstanden op.

Verder beheerden we voor SBB weer 'onze' twee percelen grasland in 'het Molentje'.

Waarom Peelwerk?

De Peel was van oorsprong een hoogveen van duizenden hectaren groot. Het bestond voornamelijk uit veenmossen, was zeer nat, arm aan voedingsstoffen en erg zuur. Door ingrijpen van de mens -te weten turf steken en ontginnen tot landbouwgrond- is deze Peel tegenwoordig een heel stuk kleiner en ook droger geworden. De moderne landbouw rondom de Peel, met zijn lage waterstanden, zorgt voor nog meer verdroging. Daarnaast is de neerslag van voedingsstoffen vanuit de lucht te hoog, als gevolg van de ammoniakuitstoot uit de vele veehouderijbedrijven. Door deze verdroging en vermisting dreigen de zeldzame hoogveenplanten te worden overwoekerd door gras en berken.

Om dit proces tegen te gaan is Werkgroep Behoud de Peel in 1980 begonnen met beheerswerk in de Peel. De werkzaamheden bestonden uit het bouwen van dammen in de door de verveningsmaatschappijen aan-

gelegde ontwateringsloten, waardoor de waterstand steeg. 's Zomers is het op veel plekken echter toch nog te droog. Daarom worden er bomen gezaagd en geknipt om het typische open veenlandschap te behouden en terug te krijgen. Zeldzame planten zoals veenmossen, Zonnedauw en Lavendelheide, maar ook vogels zoals Wulp, Blauwborst, ganzen en Kraanvogels blijven daardoor behouden. Het werk gebeurt in opdracht van Staatsbosbeheer, de eigenaar van het gebied.

Naast dit werk in de Peel zelf is WBdP actief bezig met beleidsbeïnvloeding. Zó ijveren we voor hydrologische beschermingszones en het aankopen van landbouwgronden rondom de Peel. Daardoor zal het beheerswerk op den duur minder vaak nodig zijn en in sommige delen van de Peel misschien achterwege kunnen blijven. Voorlopig heeft de Werkgroep bij het Peelwerk de hulp van vrijwilligers echter hard nodig.

Peelwerkers gevraagd!:

Kom een keer helpen met het Peelwerk. Het is behalve nuttig ook gezond en heel gezellig. Bovendien kom je in prachtige stukken ongegrepte Peel en we maken altijd tijd om daarvan te genieten. Opgeven bij het WBdP-kantoor (0493-354411) of bij Wim van Opbergen (0493-319610).

Werkdagen in 2006/2007

De volgende zaterdagen zijn gepland: 9-9, 23-9, 7-10, 21-10, 4-11 (landelijke natuurwerkdag), 18-11, 16-12, 30-12, 13-1, 27-1, 10-2, 24-2 en 10-3. Dan stoppen we vanwege het broedseizoen.

De werkdagen starten om 9.00 uur (de landelijke natuurwerkdag om 9.30 u). Waar we bij elkaar komen en gaan werken hoor je bij opgave. Voor gereedschap en werkhandschoenen wordt gezorgd. Deelnemers zorgen zelf voor een lunchpakket, laarzen en eventueel regenkleding. Er wordt tot ongeveer 14.00 uur gewerkt, maar uiteraard staat het iedereen vrij om korter te werken.

Ook groepen zijn zeer welkom. Voor hen kan desgewenst ook een extra werkdag worden ingelast.

De talrijke enthousiaste deelnemers op de landelijke natuurwerkdag hebben de openheid in de Deurnese Peel weer een stuk vergroot.

Voorlichting en Educatie

Ook dit jaar weer hebben we een aantal activiteiten ondernomen op het vlak van voorlichting en educatie.

In het kader van het programma 'Leren voor een Duurzame Samenleving' van de provincie Noord-Brabant kregen we in 2004 een projectsubsidie voor het ontwikkelen van een educatiepakket voor docenten basis- en voortgezet onderwijs, IVN-scholengidsen, natuurouders en Peelwerkers. In 2005 kwam het niet helemaal af, maar gelukkig mogen we de eindrapportage en de afrekening ook naar 2006 doorschuiven.

De sPeelkist trekt veel bekijks van jong en oud.

Onder begeleiding van de IVN-scholengidsen gaat de jeugd de Peel in. Onze sPeelkist-ideeën kunnen daarbij worden gebruikt.

De 'sPEELkist', één van de projectonderdelen, is samen met het IVN gemaakt en bedoeld om o.a. op stands iets leuks met kinderen te kunnen doen. De jeugd (en andere generaties) maakt op allerlei speelse manieren kennis met verrassende schepsels en

voorwerpen uit de Peelnatuur, bijv. door het vlechten van Pitrus tot het maken van heuse olielampjes. De sPeelkist is voor het eerst in maart 2005 gepresenteerd in IVN-gebouw De Stulp te Asten. De respons bij een tiental andere gelegenheden waar we hem later dit jaar gebruikten was verrassend groot.

Het tweede projectonderdeel is de 'Peelflits', een vlot geschreven nieuwsbrief, bedoeld om de belangstelling van onze vrijwilligersgroep en overige achterban te voeden. De eerste kwam eind 2005 uit. We schrijven die voortaan ongeveer eens per maand, over de dingen die je heel concreet in de Peel om je heen kunt zien gebeuren. De Peelflits wordt vnl. verspreid per e-mail. Wie zijn mail-adres op de verzendlijst wil laten plaatsen, kan zich melden bij wbdp@hetnet.nl

De kadercursus, in eerste instantie gericht op natuurgidsen, onderwijzers en de groep Peelwerkers, werd in 2005 voorbereid. Dit werd meer werk dan we dachten en werd uitgevoerd in 2006.

Stands, lezingen en excursies 2005:

*Lezing Peel algemeen voor IVN Aalst-Waalre

*Twee keer lezing Verheven Peel voor IVN Spaubeek

*Lezing voor het Natuur Historisch Genootschap Venray (Peel algemeen en vorderingen Verheven Peel)

*Lezing Peel algemeen voor verpleegtehuis Elzenhorst in Horst

*Excursie in Mariapeel voor IVN Spaubeek

*Excursie in Mariapeel voor IVN Aalst-Waalre

*Eerste presentatie sPeelkist bij IVN Asten

*Presentatie sPeelkist bij de scholengidsen van IVN Deurne

*Met sPeelkist meegedaan aan stand van IVN Deurne in bibliotheek Deurne

*Twee keer met sPeelkist meegedaan aan activiteit van IVN Deurne bij Euroase

*Natuurmarkt Helmond met WBdP-stand en sPeelkist

*Stand met sPeelkist op boomplantdag in de Ossenbeemd in Deurne

*Tweede presentatie van de sPeelkist bij IVN Asten voor IVN-gidsen en leraren basis-onderwijs

Naast de eigen educatieve activiteiten van WBdP zijn twee leden van onze Werkgroep lid van de scholengidsen van het IVN-Deurne, mede om de belangstelling van de jeugd voor de Peel op te wekken.

Weidevogels rond de Groote Peel: wel en wee

Historische opname van een broedende Grutto in de Groote Peel (omstreeks 1960).

Dit is wellicht een van de laatste vogels in het oorspronkelijke broedbiotop.

Momenteel broeden de Grutto's in de weilanden rond het reservaat.

Op de volgende pagina een Kievit. Deze soort broedt steeds vaker op akkerland, maar heeft daar sterk te lijden van verstoring door allerlei werkzaamheden op de percelen.

In 1989 werd de grens van de ecologische hoofdstructuur rond de Groote Peel (Limburgse zijde) door Gedeputeerde Staten van Limburg vastgesteld. Dit was een keerpunt in de geschiedenis. Voor het eerst kreeg landbouwgrond een natuurfunctie. Tot in de jaren zestig van de vorige eeuw was de Peel juist de belangrijkste leverancier van nieuwe landbouwgronden.

Werkgroep Behoud de Peel was eind jaren tachtig vertegenwoordigd in de begrenzingencommissie die de nieuwe natuur rond het Limburgse deel van de de Groote Peel moest aanwijzen. Mede door toedoen van de Werkgroep werd in de zuidoosthoek van de Groote Peel ruim 140 ha nieuw reservaat en 425 ha beheersgebied aangewezen. Het nieuwe reservaat bestond uit landbouwgrond die na verwerking in handen van Staatsbosbeheer zou komen. Het beheersgebied bleef in eigendom van de boeren, maar deze hadden de mogelijkheid om hier tegen een vergoeding beheersovereenkomsten te sluiten om de natuurwaarden in het agrarisch gebied te verbeteren.

Hoewel het op het eerste gezicht vreemd klinkt zijn er veel parallellen tussen de vogels van een veengebied en weidevogels. Sterker nog: voordat de mens de Peel had ontgonnen tot grasland, behoorden weidevogels als Grutto, Wulp, Kievit en Tureluur tot de oorspronkelijke avifauna. Tijdens de ontginningen stapten deze soorten over naar de weilanden. Dit is eigenlijk niet zo vreemd, omdat weilanden net zoals venen open en vochtig zijn. Soorten die deze overstap niet konden maken verdwenen uit de Peel. Het meest bekende voorbeeld hiervan is de Goudplevier.

Goed beheerde weilanden rond een veengebied kunnen de natuurwaarden van het veengebied versterken. In feite wordt de oppervlakte geschikt leefgebied uitgebreid en nemen de mogelijkheden om voedsel te zoeken in de voedselrijkere graslanden toe. Vandaar dat het een logische stap was dat de Werkgroep er op aandrong om weidevogelreservaat te begrenzen rond de Groote Peel. Verder bevond zich op het moment van begrenzing een florierende weidevogelpopulatie rond dit gebied.

Nadat in 1990 al de eerste aankopen waren gerealiseerd, kwam de vogelwerkgroep van het IVN Asten/Someren in 1991 met het idee om van jaar tot jaar de vogelstand in het weidevogelreservaat en het aanpalende agrarische gebied te vol-

gen. Inmiddels zijn we 15 jaar later en is er een grote hoeveelheid gegevens verzameld. Aan de hand van deze gegevens is het weidevogelbeheer door Staatsbosbeheer steeds verder geoptimaliseerd, hetgeen anno 2005 resulteert in het meest soortenrijke weidevogelgebied van Limburg. Dat dit geen overbodige luxe is bewijst de dramatische teruggang van de weidevogels in het reguliere agrarische gebied.

Dit wordt vooral duidelijk aangetoond door de aantalsontwikkeling van de Grutto en de Veldleeuwerik tussen 1991 en 2005 getoond. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen regulier agrarisch gebied (135 ha), beheersgebied (425 ha) en reservaatgebied (140 ha). In het grootste deel van het beheersgebied zijn geen weidevogelbeheersovereenkomsten gesloten. Boeren kunnen hier op vrijwillige basis aan meedoen. Slechts op ruim 25 ha van de 425 ha beheersgebied wordt een weidevogelvriendelijk beheer gevoerd. De animo is dus niet erg groot.

Begin jaren negentig bevonden zich nog ruim 30 paar Grutto's in het onderzoeksgebied, waarvan 6 tot 7 in het reservaat. Daarna daalt het aantal heel geleidelijk om in 2000 plotseling onder de 15 paar te zakken. De autonome ontwikkelingen in de landbouw zijn hier debet aan. Grasland wordt omgezet in akkers (maïs) en er wordt in de resterende weilanden steeds vroeger gemaaid waardoor nesten met eieren en kuikens verloren gaan. In het reservaatgebied vindt dankzij het gevoerde beheer tot 1997 een omgekeerde ontwikkeling plaats. Het aantal paar Grutto's neemt hier toe van rond de vijf tot 14. Daarna vindt ook hier een behoorlijke daling plaats. Dit heeft te maken met de verschraving van de aangekochte graslanden. Hierdoor neemt de hoeveelheid voedsel (regenwormen) af

en vestigen zich minder Grutto's. Om deze trend om te buigen is Staatsbosbeheer begonnen met het bemesten van de percelen. Hiervoor wordt (ouderwetse) vaste stalmest gebruikt. Sindsdien stijgen de aantallen weer langzaam.

Door de totale daling in het studiegebied neemt daardoor de betekenis van het reservaat sterk toe. Het gebied heeft zich inmiddels ontwikkeld tot het meest soortenrijke weidevogelgebied van Limburg. Op een mooie meidag is het hier een drukte van jewelste. Naast heftig roepende Grutto's zijn er jodelende Wulpen, baltsende Kieviten en fel alarmerende Scholeksters te zien. Verder zal een oplettende bezoeker de zingende Gele Kwikstaarten, Graspiepers, Roodborsttapuiten en roepende Kwartels niet ontgaan. Ook de ooit zeer talrijke Veldleeuwerik voert hier hoog in de lucht zijn zangvlucht uit.

Het onderzoek toont een dramatische afname van deze soort buiten het reservaat. Ook dit is een gevolg van het steeds intensievere agrarische gebruik van de gronden. Gelukkig biedt het weidevogelreservaat een veilige -maar helaas te kleine- thuishaven voor deze prachtige zanger.

Deze feiten onderschrijven het pleidooi van Werkgroep Behoud de Peel voor reservaatgebied in plaats van beheersgebied. In beheersgebied wordt het natuurbehoud afhankelijk van enkele goedwillende boeren gemaakt, die na een beperkte periode kunnen stoppen met het gevoerde beheer. Niet alleen de natuur trekt hierbij aan het kortste eind. Ook de belastingbetaler ziet na beëindiging van de vrijwillige beheersovereenkomst niets meer terug van deze investering. We zullen ons dan ook blijven inzetten voor meer weidevogelreservaat rond de Groote Peel!

Jacht

Het Faunabeheerplan Ree dat de Brabantse faunabeheereenheid ter goedkeuring aan zijn provinciebestuur heeft gepresenteerd, kwam neer op een herhaling van vorig jaar.

Opnieuw wilden de jagers vergaande vrijheden (trefwoorden: 'afdoend afschot' en 'populatiebeheer'), zonder zelfs maar de meest elementaire gebiedsspecifieke onderbouwing. De provincie deelde duidelijk onze kritiek over het abominabel slechte plan, maar zag zich kennelijk gedwongen om het onder strikte voorwaarden toch weer voor één jaar goed te keuren. Er was geen bezwaar tegen mogelijk.

Waar het ganzen betreft kregen we te maken met de uitvoering van het 'beleidskader ganzen en smienten' van eind 2003. Dat plan zette de klok ver terug, omdat ganzen nu weer opzettelijk mogen worden verontrust, eventueel zelfs met 'ondersteundend' afschot. In ruil voor die verontrusting zouden speciale opvanggebieden worden ingericht. Dat blijkt nu een wassen neus. Er kwamen weliswaar nieuwe 'beheersgebiedsplannen' waarbij een tweetal ganzenopvanggebieden werd ingesteld, maar deze liggen heel ver van de Peel. Een opvanggebied bij Asten gaat niet door omdat de landbouw er niet aan wil. Frustrerend is dat wij tegen die nalatigheid geen bezwaar kunnen maken, want men neemt eenvoudig de benodigde besluiten niet.

Natuurlijk protesteerden we tegen de goedkeuring van de faunabeheersplannen in Limburg, die datzelfde beleidskader uitwerken en het verjagen met afschot mogelijk maken. Ook Limburg stelt alleen ganzengebieden in op grote afstand van de Peel. Ook hiertegen was het niet mogelijk om bezwaar te maken.

Wat doet Werkgroep Behoud de Peel?

Werkgroep Behoud de Peel is een onafhankelijke stichting, die zich ten doel gesteld heeft: het behoud en herstel van het Peelgebied als een hoogveen(achtig) landschap met de daaraan verbonden historische waarden en natuurkwaliteiten.

Ooit besloeg dit hoogveengebied van de Peel een enorme oppervlakte in het grensgebied van Brabant en Limburg.

Ons werkterrein bestaat nu uit de elf Peelgemeenten, waarin nog Peelrestanten liggen of die (dicht) daaraan grenzen:

Asten

Deurne

Gemert-Bakel

(alleen het oorspronkelijke Bakel)

Helden

Heythuysen

(het oorspronkelijke Heythuysen)

Horst aan de Maas

(alleen het oorspronkelijke Horst)

Meijel

Nederweert

Sevenum

Someren

(voor zover gelegen binnen 3 km van de Groote Peel)

Venray.

Voor het behoud en herstel van de Peelgebieden is de Werkgroep al 27 jaar strijdvaardig.

In de eerste jaren na de oprichting in 1978 werd alles in het werk gesteld om verdere afgraving en ontginning van de Peel te voorkomen. Zo werden de Deurnese Peel en het Grauwveen een beschermd natuurmonument.

Toen deze gevaren waren afgewend, kon aandacht besteed worden aan beheerswerk in de Peel (dammen bouwen / bomen zagen) en vooral ook aan bestrijding van allerlei bedreigingen van buitenaf, zoals ontwatering, uitstoot van ammoniak en aantasting van het open landschap rond de Peel.

Nog steeds besteden we veel tijd aan het tegengaan van deze aanslagen en aan het geven van allerlei vormen van voorlichting.

Maar al jarenlang steken we de meeste energie in samenwerking met andere belanghebbenden om plannen te maken en uit te voeren voor een betere inrichting van de Peelreservaten en om ze minder kwetsbaar te maken voor bedreigingen van buitenaf. Het belangrijkste voorbeeld daarvan is ons plan voor de Verheven Peel en de landinrichting Peelvenen die mede daaruit voortvloeide.

Elke druppel telt....

Voldoende vocht is van werkelijk levensbelang voor de natuur van de Peel. De karakteristieke veenplanten kunnen alleen gedijen als hun groeiplaats voldoende vochtig is en dat ook het hele jaar door blijft. Neerslag valt er net genoeg in de Peelstreek, maar er moet alles op alles gezet worden om te zorgen dat daarvan zo veel mogelijk ook in de Peel blijft; ontwatering en grondwateronttrekking zijn funest.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat u in dit jaarverslag weer veel kunt lezen over het steeds voortgaande 'gevecht om vocht' dat Werkgroep Behoud de Peel moet leveren. Het gaat daarbij vooral om taaie juridische geschillen, die heel erg lang duren en ons veel tijd en hoofdbrekens kosten. We maken ons er ook niet erg populair mee, want de grondgebruikers in de regio hebben ook groot belang bij een goed waterbeheer; alleen zijn hun ideeën over wat goed is vaak verschillend van de onze. Dat maakt onze strijd extra moeizaam, tijdrovend en kostbaar; een ware krachttoer voor een vrijwilligersorganisatie. Gelukkig weten we ons gesteund door een nog steeds groeiende schare van Peel-liefhebbers.

Laat ook merken dat u ons werk waardeert door een bedrag over te maken op giro 5356520 t.n.v. WBdP te Meijel.

Bedankt!

Werkgroep Behoud de Peel
postbus 139
5750 AC DEURNE
0493-354411 wbdp@hetnet.nl

